

Jacob Baden

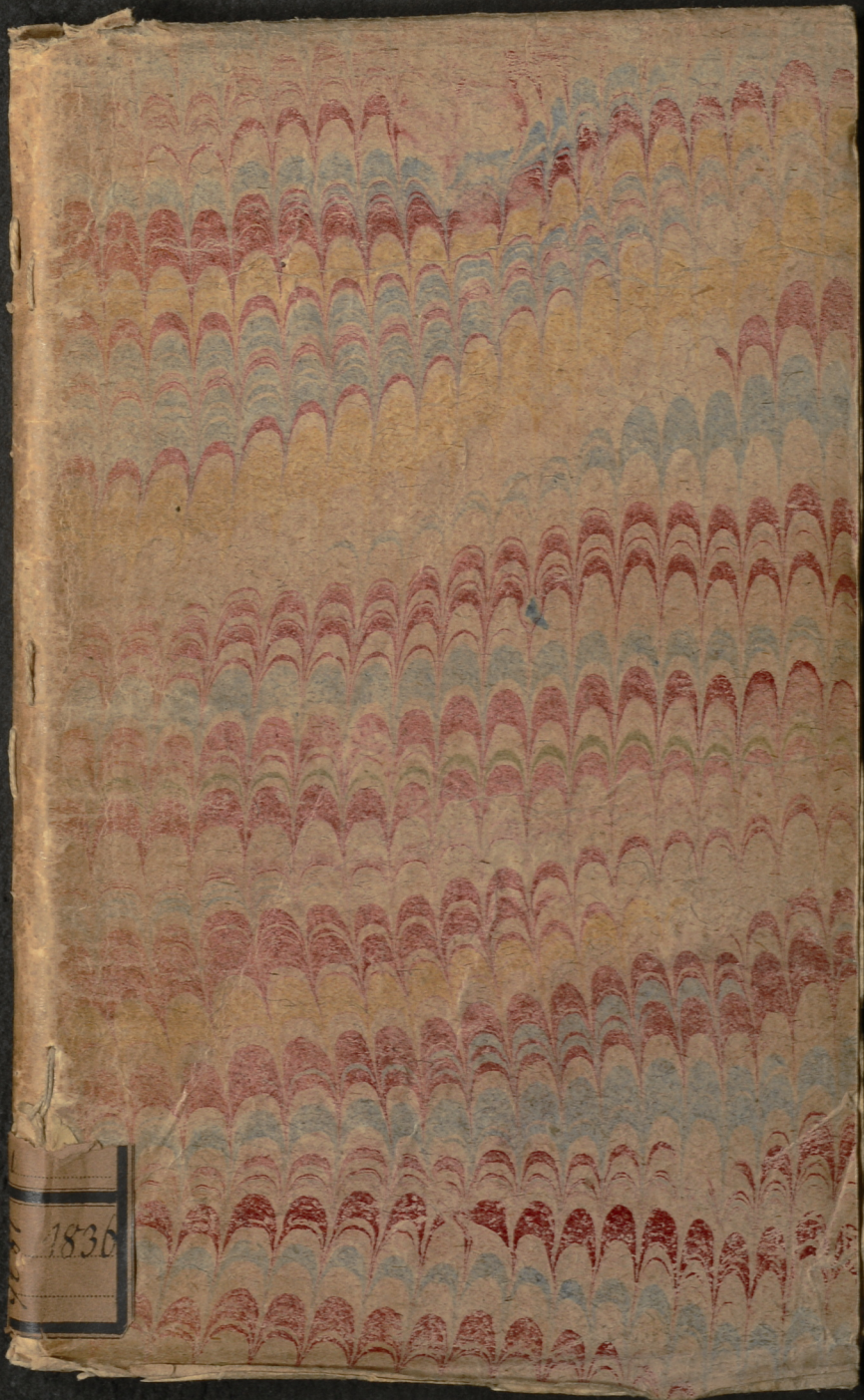
Dänische Chrestomathie : nebst einem vollständigen Wörterbuche für dieselbe

Hamburg: Glückstadt: Buchenröder und Ritter, 1773

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn816662134>

Druck Freier Zugang

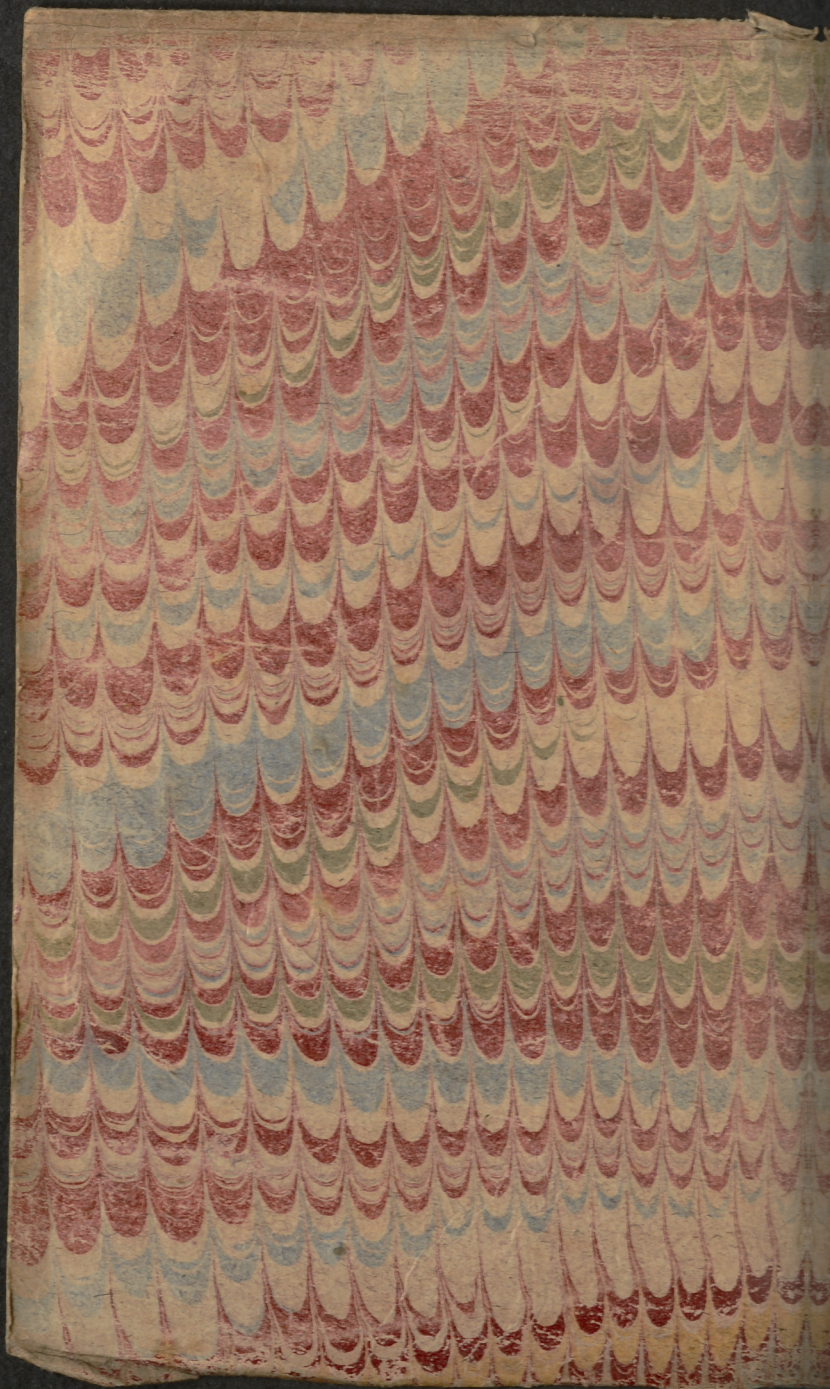
1836

Universitäts
Bibliothek
Rostock

http://purl.uni-rostock.de/rostdok/ppn816662134/phys_0001

DFG

Dänische
Chrestomathie,

nebst

einem vollständigen

Wörterbuche

für dieselbe.

Handwritten circular stamp:
Bibliothek
Gelehrten
Rostock

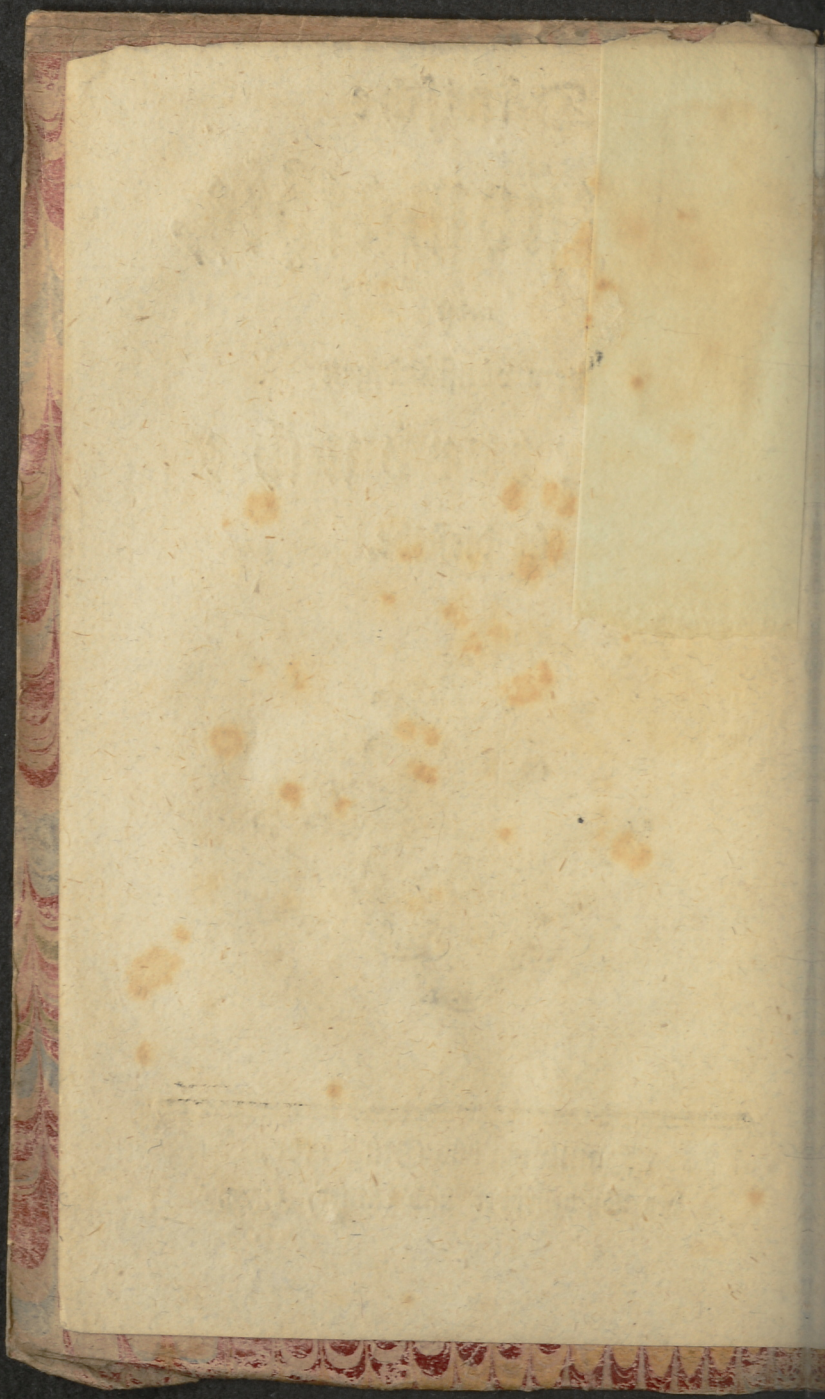

C III K

Ci-1836. Hamburg und Glückstadt,
bey Buchenröder und Ritter, 1773.

Handwritten initials:
C. C.

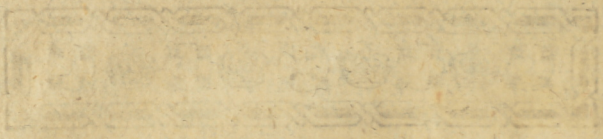

Vorbericht.

Gegenwärtige dänische Chrestomathie enthält auserlesene Stücke aus den besten dänischen Schriftstellern, wie auch aus Gellerts Briefen, so vom Herrn M. Jac. Baden ins Dänische sind übersetzt worden. Denjenigen, die, zur Uebung in der dänischen Sprache, diese Chrestomathie lesen und übersetzen wollen, wird das hintenangehängte Wörterbuch gute Dienste thun.

B * * * *

Faint, illegible text, possibly a title or heading.

Main body of faint, illegible text, possibly a list or a long letter.

Zweyter Theil,
so eine
dänische Chrestomathie und Wörterbuch
enthält.

En Dansk
Chrestomathie,
eller udvalgte Stykker
af de
nyeste og bedste Danske Skrifter,
for at kiende
det Danske Sprogs Construction
og i Besynderlighed
dets Afvigelse fra det Tyske,
af Herr Justikraad Krafts
Fortæling om de vilde Folk.

I.

Bestrivelsen ¹⁾ af de vildeste Folk, som
ere blevne ²⁾ fundne ³⁾.

Mennesket kunde i dend allervildeste Tilstand,
uden konstige Hielpemidler, nogenlunde
finde alt hvad det behøver, for at leve

A 3

og

¹⁾ Bestrivelsen af —) ist die Umschreibung des Ge-
nitiv.

og forsvare sich ⁴⁾, naar det alene var udbøret, eller havde igiennemgaaet Barndommen og dend forste Ungdom. Men før det kunde komme saa vidt, synes ⁵⁾ unægteligt, at det lang Tid haver haft Forældrene nødig, folgelig, at imellem dem og Bornene til alle Tider en Art af vedvarende Selskab haver haft Sted. De som troe, at Menneſket naturligviis elſker dend allerhøyeſte Worden i begge Kiøns Omgang, og som fra de Laſter ⁶⁾ Forſtanden synes at have indfordt, slutte til Naturen, have ikke nok overlagt, hvad for en Mengde Dyr, der leve ſom ⁷⁾ i ordentlig Egteſkab ſammen, hvilket ikke brydes, for Yngelen ey meer behøver Forældrene. Med hvad Ret nægtes da det Fuldkomneſte af Dyrene en naturlig Drift ⁸⁾, ſom mand i de Ufuldkomnere finder ſaa mange og øpenſynlige Beviis paa ⁹⁾ allerheldſt, da Menneſkets Smaa ulige meer behøve Forældrene, end alle andre

nitiv. Plural. Der Däne kann zwar auch hier einen Genitivum gebrauchen, alsdann aber muß derselbe vor dem Regens stehen, als: De vildeste Volkes Beskrivelse. Nur würde denn das Relativum ſom zu weit von dem Worte entfernt seyn, worauf es sich beziehet, daher diellmschreibung besser ist. ²⁾ Das Verbum ist bliver, Auxil. Passiv. ³⁾ Das Verbum finder. ⁴⁾ Bey den Verbis reciprocis wird allemal das Pronreciprocum hinter das Verbum gesetzt. ⁵⁾ Hier ist der (es) ausgelassen. ⁶⁾ Hier ist ausgelassen Pron. relat. ſom. ⁷⁾ ſom heisset hier gleichsam. ⁸⁾ en Drift ist hier der Nominat. ⁹⁾ paa gehöret zu dem vorhergehenden ſom, und heisset wovon.

dre Dyr¹⁰⁾, som leve ordentlig i Forening sammen. Et ordentlig Selskab af Mand og Kone, af Forældre og Børn synes derfor at være Natu-rens egen Kost, saa¹¹⁾ mand ikke har nødigt at søge nogen anden Aarsag til de første Selskabers Stiftelse. Raster mand et Dye hen¹²⁾ paa de allervildeste Folk¹³⁾, mand veed af¹⁴⁾ at sige, de som leve strødde i Skovene, uden at boe ordentlig sammen i Byer, uden at have en ordentlig borgerlig Forening: med et Ord, beseer mand de, som synes at leve i dend allerstørste naturlige Uvidenhed og Frihed, som Mennesket kand leve i¹⁵⁾ finder mand dem dog aldrig uden ordentlige Egteskaber. Til denne Klasse af Bilde henhøre de saa kaldne Casagvas i Paraguai. Deres Sprog er en Art af Piben, som i intet ligner en ordentlig Tale. De rulle Ordene saa underlig ud af Halsen, at mand neppe skulde holde hvad de sagde for Lyd af Mennesker. De boe i Hytter, som de giøre sig af Grene, og leve meest af Orme, Myrer og Slanger. De løbe saa hurtig op af Træerne, som Aber, og lave sig en Slags Drik af dend Honning¹⁶⁾ de finde i Skovene, af hvilke de aldrig komme ud. Deres Hud skal blive saa tyk, at de, uden at føle til¹⁷⁾ det

A 4 mindste

10) verstebe Smaa. 11) saa heist so dass. 12) hen ist überflüssig. 13) Folk man, hier ist wieder das Pronom. relat. ausgelassen für; som man veed af. 14) af gehört zu dem ausgelassenen Relativo, und heisset: wovon. 15) i gehöret zum Relat. som, worinnen. 16) som ist ausgelassen. 17) Präp. til (zu) ist überflüssig, und wird auch oft ausgelassen.

mindste, kunne løbe midt igiennem Tornebuskene. De lade sig ikke tæmme, fangne ¹⁸⁾ lade de sig ey overtale til at nyde noget, de bidde og slaae om sig som vilde Dyr, indtil de endelig døe af Hunger og Fortvivlelse. Bindes de end ¹⁹⁾ omsider med megen Godhed og Møye, saa ²⁰⁾ de kunne lide Fremmede om sig, døe de dog strax herefter ²¹⁾ af Sindssygdом, saa utaalelig falder det dem at være indsluttet i en Bye. Desuagtet hafde de ordentlige Egteskaber, skiont mand neppe kand troe, at Mennesket nogensinde har været i en elendigere Tilstand, end deres ²²⁾.

II.

Hvorfor de Vilde æde Mennesker.

Sos nogle faae af de Vilde er endnu dend umenneskelige Skik i Brug at spise deres Fjender; men det er saa langt fra, at mand bør troe ²³⁾, de deri gaae af Lyst, tværtimod Naturen, som haver indplantet de fleste Dyr en Afsky for at fortære deres Lige, at mand meget mere bør finde dend rette Aarsag til denne gruelige Skik i det, at dette Folk mene paa denne Maade at bringe deres Afdøde et Offer. Saasnart Overtroen først havde giørt
Men

¹⁸⁾ Ist das Participium, wenn sie gefangen werden.

¹⁹⁾ ved ist hier die Coniunctio, wenn gleich. ²⁰⁾ saa (so daß). ²¹⁾ Adverb. hernach. ²²⁾ Das Pron. possess. als ihr (Zustand ist). ²³⁾ Coniunct. at (daß) ist ausgelassen.

Mennefket til et Offer, er det ey et Under paa ²⁴⁾, at dend og gjorde de Ofrende umenneskelige nok, for at nyde af det Ofrede, siden mand da bildte sig ind at holde Guderne Selskab, og ey at giøre andet, end de; thi intet er vissere, end at den ældste Verden meente ²⁵⁾, de høyere aandelige Væsener nød af Ofringerne det fineste og bedste.

III.

De Bildes og dend ældste Verdens Bygningsmaade.

Før Jlden blev bekiendt, fand mand neppe troe, at Mennefkene hafde Huse og Bygninger. Hvad Historien siger, at de ældste Folk boede i Træer, i Huler, i Jorden, og i Rister af Klipperne, synes, i sær i de koldere Lande, ey utroværdig, allerheldst da mand vil forsikre, at endnu i vor Tid adskillige Folk leve paa denne Maade. Dog fand mand med en Slags Foye troe, at de ældste Hytter vare en Art af Jord- eller Kor-Hytter, om trent som Grondlændernes og nogle andre Folks. Saasnart derimod Jlden blev bekiendt, brugte mand dend ventelig siden paa de Bildes Maade, som det fornemmste Verktoy. Mann sældede Træerne, ved at brænde dem af ved Roden. De ældste Bygninger bleve derpaa ventelig opfordte forst runde, paa de fleste vilde Folkes Maneer, fordi de

A 5 lignede

²⁴⁾ Diese Præp. fällt im Deutschen weg. ²⁵⁾ at ist ausgelassen.

lignede Tæltene, de allercældste og bevægelige Huse, siden firkantede. Hele Bygningen bestod dend Tid ²⁶⁾ af nogle Stokke eller afhugne unge Træer, som mand stak ²⁷⁾ med dend tykke Ende i Jorden, og betrak med Bark, Kind eller Blade. Saa ringe var Begyndelsen til vore stolte Stæder, i hvilke mand nu ikke mere kiender Mennesket igien.

IV.

Hvorledes mand har fundet falde paa,
at tæmme Dyrene.

Den Tilbøielighed, som mand i Ungdommen foler til at spøge med Dyrene, haver fundet være dend første Anledning til at tæmme dem; da intet lettere kand tænkes, end at bemægtige sig Ungerne, at opfode dem, og af dem at trække de første Huusdyr, som Stammen til de følgende. Allerheldst, da Hornquægets Kalve, efter nogle Besretninger, ere saa let at fange, at naar mand haver skudt en vild Koe, følger Kalven overalt med, hvor mand lader dend døde Moder føre hen, lader sig tage med Hænderne og uden Møye tæmme. At underholde det tamme Kreatur var siden ingen Sag i de Lande, hvor Græsset vorer hele Aaret igiennem. Desuagtet giøre de fleste Bilde aldeles ingen Brug deraf, saa mand seer, hvor vanskeligt det er, uden videre foregaaende Erfaring, at slutte fra det, som funde være, til det, som virkelig er.

V. De

²⁶⁾ den Tid, zu der Zeit. ²⁷⁾ Imperf. d. v. stikker.

V.

De Bildes Dragt.

For at see Kunsterne i deres første Begyndelse, er det nødvendig at gaae tilbage til Menneskets ældste Tilstand. Der er ingen Tvivl paa ²⁸⁾, at mand jo i de Lande, hvor Klæder ikke behøvedes, længe er bleven ved at gaae uklæd paa de Bildes Maade. Jo større Uskyldigheden var, desto mindre tænkte mand paa, at stjuule en Deel af Legemet frem for dend anden. De Bilde, som gaae aldeles nøgne, ere i begge Kions Omgang de tugtigste, og de af dem, som stjuule de Dele ²⁹⁾, Undseelse og Mangel af Uskyldighed ey tillade at blottes, giøre det mere, fordi de deri finde en Prydelse, end for at forekomme en uordentlig Begiærlighed. I de koldere Lande derimod bleve Klæderne idelig mere nødvendige, jo mere man vendte sig til bedre Huse og større Magelighed. Da det haver været de allerældste Tiders Brug, at smorre Legemet ind i Fet og Olie, kunde man let komme i Erfaring om, at en Hud, som længe var baaren, og følgelig var bleven igiennemtrukken med Fet, blev bøveligere og mageligere at bruge, end en frisk og ubaaren. Mere behøvede mand ikke, for at falde paa dend Kunst at berede Læret til Klæder. De Bilde forstaae derfor og denne Sag fuldkommen vel; de legge Hudene i Vand, glatte dem, smorre dem ind med Hiernen, og med Fædmen af Dyrene, saa ³⁰⁾ de

²⁸⁾ Diese Præp. fällt im Deutschen weg. ²⁹⁾ Relat. som ist ausgelassen. ³⁰⁾ für saa at.

de blive fuldkommen bøjelige, og hæng dem siden i Røg, hvorved de antage som ³¹⁾ en Art Glasur, der siden holder Bandet ude. Dette sidste maatte man af Erfaring ligeledes snart have lært i dend ældste Verden, da Husene uden Tvivl vare som de nuværende Billedes, altid fulde af Røg; hvilket er en af de store Ulejligheder, som dets Folks Byningsmaade fører med sig.

I Amerika falder en Mængde Øren, som bærer en ordentlig Uld, ligesom Faarene hos os, og i de andre Verdens Dele. Det vilde Fruentimmer arbejder deraf Traad, som det ruller med Fingerne over Knæet, og fletter siden sammen i hinanden. Dog betiener mand sig ey af dette Tøj til Klæder, men allene til Sække. I de Lande, hvor Bomuld vorer, forstaaer Fruentimmeret fuldkommen vel at samle den ud af Kiernehusene, og at rense Frøet derfra, for deraf at gjøre Hængesenge, men Traaden forfærdige de overaltdt paa dend før sagte Maade. De viide ³²⁾ ligeledes at trække Traader af Bark, viid Hamp, og andre Planter, efter at de først have lagt dem hen at opløses i Bandet. Dog gjøre de ey, uden paa saae Stæder, Tøj til Klæder, af deres Garn, men virke deraf allene Sække; saa mand heraf kand have en Formodning at troe, at Bøverkonsten er ældre i Verden, end dend Konst at spinde. Dend første er og virkelig ulige simple-re, end dend sidste, siden intet lettere kunde falde Folk ind, end at hefte en Traad efter en bestan-

³¹⁾ für ligesom, gleichsam. ³²⁾ Imperfect. vor jeg veed.

dig Orden ind imellem anden, saa dend kunde sidde fast. De Bildes Maade at væve, eller rettere, at flette paa, er unægtelig saa simpel; at dend ey kand komme i Sammenligning med vore nu brugelige. Smidlertid seer mand deraf, hvad ringe Begyndelse Konsterne have haft hos Menneffene, og hvad Vanskeligheder Forfædrene have foresundet, at overvinde, i at bringe dem videre.

VI.

De Bildes Domme om Skionhed.

Mand kand af intet bedre, end af de Bildes Historie, see, hvor meget det ³³⁾, vi kalde skiont, ikke alene uden for Menneffet, men endog i dets egen Skabning beroer paa Bane og Indbildning. En Deel vilde Folk holde det for en Skionhed, at trykke Børnene Ansigterne platte. Andre derimod finde de Ansigter deylige, som i Ungdommen imellem tvende Bræder ere bleven trykkede aflange; andre igien de, som paa samme Maade ere blevne kortere, end de naturlige. De Bilde have uden Tvivl haft en betydelig Aarsag til disse besynderlige Ansigtets Forandringer, som i vor Tid er vanskelig at indsee. Maaskee have de fra de ældste Tider af ³⁴⁾, ved at trykke Hierne, Skallen og Ansigtet sammen, vildet giøre det fastere, for derved at forekomme, at det ey saa let skulde kunne beskadiges, eftersom mand har Exempel paa, at

³³⁾ som ist ausgelassen. ³⁴⁾ af ist überflüssig.

at Caraibernes Hiernekal var saa haard, at de Spanske Klinger sprang i toe, uden at gjøre Hier-
nen Skade, naar de skulde kløve disse usle Kreatu-
rer Hovedet.

VII.

Deres Huusgeraad.

I Stæden for Stole og Bord sætte de fleste sig plat ned paa Jorden med hvad de have at spise. Fingrene ere dem i Stæden for Kniv og Gaffel, deres Klæder i Stæden for Biskekæder og Servietter. De best indrettede betiene sig, af sammensflettede Blade, i Stæden for Tallerkener, og bruge Bark, eller udhulede Græskar, og anden Skaller af Frugter i Stæden for Fade. De af dem, som forstaae at tørre og brænde Leret til Pot-
ter, ere vel indrettede. De bestandig omvankende Folk derimod have ofte intet uden Trækar, og maa derfor ved gloende Steene, som de kaste i Vandet, gjøre det kaagende, for siden deri at tillave Maden. Andre Folk have ingen anden Maade vidst at stege Riødet, end ved at lægge gloende Stene inden i Dyrene. Nogle have i Stæden for Potter og Riødler betiendt sig af Fiske- og Dyreskind. Men det som synes at have fra først af givet Anledning til at forfærdige ordentlige Leerkar, er uden Tvivl det-
te, at mand har belagt de Trækædler, man brugte, med Leer, for derved lettere, og mindre møysom, end ved gloende Stene, at kaage Maden. Mand fandt efter en, eller flere Kaagninger i Leret et nyt
Kar,

Kar, som trodsede Jlden, og derfor var ulige tiens-
ligere i Brugen, end Træet selv, som mand derved
vilde redde.

VIII.

De Bildes høje Tanker om Dyrene.

En høystbesynderlig Tanke hos nogle vilde Folk
er denne, at de holde for, at ethvert Slags
Dyr har en besynderlig Aand af samme Art, som
de selv ere, hvilken tager dem i Forsvar, advarer
dem, sørger for deres Underholdning, og paa en vis
Maade regierer dem. Nord-Amerikanerne ere over-
alt saa indtagne af denne Mening, at de helligholde
store Fester disse formeente Aander til Ære, i Tanke,
at de uden deres Tilladelse ikke kunde fælde et Dyr
paa Jagten. Maaskee ligger tildeels deri Grun-
den til Dyrenes Tilbedelse i dend ældste Verden.
Ehi det er unægtelig, at de hellige Dyr vare alle-
tid ringere Guddomme. Enhver Classe af Krea-
turerne var sin egen og besynderlige Gud helliget,
eller stod under sin egen regierende Aand. I beg-
ge disse Henseender stemmede de gamle Egypter
fuldkommen overeens med de nuværende Bilde.
De saa kaldne Angolquiner, som ere Nord-Ame-
rikanske Bilde, der beboe i Canada Norder-Si-
den af Floden St. Laurents, gaae af alle aller-
videst i deres Høyagtelse for disse Aander. De
troe, at de have bygget Jorden, for at give Dyre-
ne et Opholdsstæd. Michabou, eller den store Hare
haver

haver bygget Jorden af Sand, som han tog, eller lod sig tage paa Havets Grund, skiont ikke uden Modstand af Guden for Vandene, der forudsaae, at hans Undersaatter Fiskene, vilde derved paa mange Maader lide. Overalt gaaer de Billedes Hønsigtelse for Dyrene meget vit. De troe deres Siæle ikke mindre udødelige, end Menneskets; fuldkommen som de gamle Egypter, der af denne Aarsag ikke med mindre Meye balsamerede Dyrenes Legemer, end Menneskenes.

IX.

En Dansk Ordbog,

tagen

af den Patriotiske Tilskuer,

ved

Herr Prof. Sneedorf.

Ærlig var i forrige Tider en Æretitel for fornemme Folk. Man kaldte dem Ærlige og Belbyrdige, og Ærlig betydede da det samme som Troe og Redelig. Mand bruger det endnu i den samme Mening, men kun om Folk af ringe Stand, som hverken ere artige, fikkelige, eller fornemme. Ærlige Folk kalder man vel og undertiden dem, som holde hvad de love deres Bønder,

ner, om det og var et Skielmsstykke; men om Pligterne mod det Almindelige, mod Fædrenelandet, bruges det sielden, og med Tillæg af God er det altid noget foragteligt. En god ærlig Mand betyder det samme, som en enfoldig og grov Mand.

Edel. Dette Ord bruges af Talere og Poeter, om Tanker og Handlinger; Mand siger Siælens Adel, ædle Tanker, ædle Handlinger, ædle Udtrykke. Iblant fornemme Folk er det og endnu i nogen Priis; det betyder det samme som en god Familie; men iblant Skikkelige Folk er det kun en Titel for de nederste Classer i Rangen.

Ære betyder i dend gamle Stiil og i de Philosophiske Lærebøger dend Høragtelse, som Folk fortjene ved en anstændig Opførsel; men i dend Mening bruges det nu meget sielden. Dyden alene gjør ingen æret, og det er ikke Lasterne selv, men Maaden, paa hvilken de øves, som vanærer. Løsgaagthed er i dend store Verden Galanterie, og Bedragerie i Handelen kaldes af Skikkelige Folk Snildhed. Enhver ærlig Mand, siger mand, er en Tøv i sin egen Næring; men dersom han stæler aabenbare, og bliver brændemerket, siger mand, at mand har mistet sin Ære. Dend samme Talemaade bruges og om Fruentimmer paa Landet, som staae aabenbare Skrifte.

Akademie. Saaledes kaldtes det Stæd i Athenen, hvor Plato holdte offentlige Samtaler, efter Sokratis Methode, og denne Sokrates var en Mand, som Oraklet holdte for dend Viiseste i Grækenland, fordi han vidste selv, at han vidste

B

intet

intet. Ved de nye Akademier har mand offentlige Lærere i alle Videnskaber, og disse maa vide alle Ting; derfor kaldes saadanne Akademier Universiteter. Ved det gamle Akademie svarede Lærerne offentlig paa det, som dends Disciple tilspurde dem; Ved de nye tilspørger mand de unge Folk i alle Videnskaber, førend de endnu have lært noget.

Brød. Daglig Brød, fornøden Udkomme. Dette Ord betydede allerede i Luthers Tid meget; og siden har det saaledes forandret sin Bemærkelse, at Skikkelige Folk behøvede en nye Forklaring. Det er nu ikke mere nok at have visse Børelser, Agre og Fæe, Penninge, Gods, en god Hustru v. s. v. Disse visse Børelser maa være grundmurede Huse, af tre Stockværk i det mindste, med Port og Stalderom, velbetrokne Børelser, brede Drapper, høje Vinduer, store Speile, skienne Comoder, v. s. v. Ved Agre forstaaes et got adeligt Gods af nogle hundrede Tønder Hartkorn med god Skov, Fiskerie og Jagd-Ket, og Jus vocandi; eller i det mindste en smuk Lystgaard uden for Byen, og saa mange Rentepenge, at mand kand leve som en Herremand. Ved Klæder forstaaes alt, hvad der er i Moden, og til Skoene regnes Heste, Bogn og Portechaisser, fordi Skikkelige Folk kand ikke mere gaae, og disse Ting ere derfor ligesaa fornødne, som Skoe. En god Hustru er en smuk og riig Brud, og det er endda en Spørsmaal, om Fornemme og Skikkelige Folk endelig skulde lade dem nøye med en. Skulde

Skulde nogen meene, at det var for meget at regne alt dette til det daglige Brød, da maa de betænke, at der falder noget bort igien. Nogle Skikkelige Folk ere saa nonsomme frem for de Gamle, at de ikke mere forlanger lydige Børn, gode Sæder, gode Venner, Naboer og andre saadanne Ting.

Bestilling er en Titel med visse Indkomster; naar disse ere nogle tusinde Rixdaler, kaldes det et got Brød. See Brød, daglig Brød. Naar Indkomsterne ere gode, Rangen stor, og der er kuns lidet at bestille, kaldes det en god Bestilling.

Blye er et eget Ord i vort Sprog, som betyder en Last, der er meget affkyelig og skadelig iblant Skikkelige Folk. Det siger saa meget, som at ikke være egennyttig, grov, og usorffammet nok, baa- de til at begiære alting, og til at faae alt, hvad mand begiærer.

Besøgelse er en Kiærligheds Gierning, som alle Skikkelige Folk af lige Stand, i sær Fruentimret, ere hinanden skyldige. Mand har dend Godhed ved denne Kyndighed at vise hinanden sine nye Klæder, sit nye Boeskab, og mand erfarer selv, hvad Nytt der passerer i Familier. Man seer Folk, og forslaaer Tiden. Naar saadan en Ugtsomhed vises mod Fornemmere, kaldes det Opvartning. See Barsel, Bryllup.

Barsel er for Fruentimret enten en meget skammelig Sag, eller en meget høytidelig Forretning. Ingen skikkelig Kone maa tilstaae, at hun laver til Barsel, førend alle kunne see det; men naar

hun har gjort Barsel, maa hun lade hele Byen vide det, og derefter i visse Dage, enten hun er vel, eller en, tage mod Lykonstninger af alle Skikkelige Folk. At lave til Barsel er en besynderlig Talemaade i vores Sprog, som synes at være kommen deraf, at Skikkelige Folk hos os have mange Anstalter at giøre, og meget at tillave.

Bryllup. At have Bryllup betyder iblant Skikkelige Folk de Anstalter med nye Klæder, Boeskab, og andre saadanne Ting, som skee, naar en Mandsperson og et Fruentimmer love hinanden, at de herefter vilde boe sammen, dog uden at forarsage hinanden for megen Ueylighed. Manden forpligter sig til at skaffe Penge til alle Udgifter, at holde Amme, Huusholderske; og Konen lover derimod at skaffe ham Børn, og at baade hun selv og hendes Børn ville bære hans Navn.

Dyd er at giøre hvad andre giøre, men for Allting ikke at glemme sig selv. At giøre noget for det Allmindelige, er i Skikkelige Folks Sprog ikke Dyd, men Enthusiasterie. Man bruger ellers ikke dette Ord meget. Naar man vil rose nogen, siger man, en artig, en belevet, en omgængelig Mand eller Kone, og bruger ikke det Ord dydig, uden om ensfoldige Mandspersoner, og hæslige Fruentimmer.

Egensindig betyder i dagelig Tale et Menneske, som tænker for meget selv, til at tænke altid som andre, og som har for megen Sambittighed til at giøre alt, hvad andre Skikkelige Folk finde for got.

Sore

Fornemme. Saaledes kaldes de, som først opfinde de Moder, hvilke siden optages af dem, som man kalder **Stikkelige Folk**, og som alting flæder vel, endog det, som **Stikkelige Folk** ikke kunne giøre.

Siin er et ziirligt Ord, som forædler vore Begrib om visse Løfter og Benskabs Forsikringer, som ere brugelige blant **Stikkelige Folk**, men som ingen bør troe, at de mene. Andre Folk, som ikke vide denne Forskiel, kalde det **Falskhed**. Men saadanne Folk vise kuns derved, at de have ingen Levemaade.

Forfatter, Author. Dette Navn blev for Bogtrykkeriets Opfindelse kuns givet til dem, hvis Skrifter fandt saa almindeligt et Biefald, at mange lode dem affkrive. Nu derimod er det Pressen, som giør en til Forfatter. Og hvem som har Formue til at lade trykke paa sin egen Bekostning, hvad han skriver, kand blive forfatter for sine Penge, om og ingen skiottede om at læse, hvad han skrev. I blant de lærde kaldes ingen **Authores**, uden de som have skrevet paa Grædsk eller Latin, medens disse Sprog endnu vare levende. I den lærde Verden kand derfor ingen mere blive **Author**.

Familie. Folk, som have et fælleds Stamme-Navn, som arve hinanden, og som sørge saa meget des dybere, jo nærmere de ere til at arve. **Fader** betyder i en Familie den Person, hvis Navn Børnene bære, og naar saadant et Navn er meget gammelt, kaldes det en **god Familie**.

Forbindelse er i Sædelæren det samme som
 Plikt. I Skikkelige Folks Sprog er det en Com-
 pliment. Naar man indbydes, eller beværtet vel,
 og man vil takke eller undskyldte sig, siger man:
 Jeg er dem meget forbunden for deres Ar-
 tighed. Videre gaaer Forbindelsen ikke; og
 dersom andre, som ikke have beviist os saadanne
 Artigheder, skulde forlange nogen Tieneste, kand
 man svare, at man er dem slet intet forbun-
 den.

Forladelse, et Ord, som svarer til det, som
 kaldes Synd, Forseelse, og hvis Brug er derfor
 ligesaa indskrænkt, som det Begreeb, man gjør
 sig om Synd. See Synd. Gemeene Folk bede
 Menigheden om Forladelse, naar de have begaaet
 forargelige Synder. Skikkelige Folk kunne i et
 got Selskab spotte, lyve, bagtale deres Næste,
 og det er saa langt fra, at de have nodig at bede
 Slæktabet om Forladelse derfor, at det tvertimod
 er en af de Maader, paa hvilke de kunne forbinde
 sig andre. Det er kuns, naar de undertiden vilde
 tage dem den Frihed at sige andre Skikkelige
 Folk imod, at nægte eller kalde noget i Tvivl af
 det, som de bekræfter, kuns da er det fornødent
 at sige: De forlade mig, s. E. At forsvare min
 Ven, at redde hans gode Navn og Rygte for det,
 som han blive falskelig beskyldes for. Naar man
 har med en fornemme Mand at gjøre, beder man
 at han ikke tager det unaadig op, at man i den
 Sag ikke kand være af samme Tanke. Skik-
 kelige Folk bede og om Forladelse, eller Tilladelse,
 naar

naar de nævne deres Fodder, deres Skoe, Strømper o. s. v.

God, en god Mand er langt fra ikke det, som Romerne kaldte Vir bonus, en ærlig, retsindig, en nidkær Mand, som opfylder paa det næmeste sine Pligter. Saadan en Mand kaldes nu en streng, en egensindig, en særfindet Mand, et uroeligt Hoved. En god Mand betyder i Skikkelige Folkes Tale en Mand, som lader alting gaae, som det kand, som bliver ved det gamle, lader Verden jevne sig selv, som gjør alting med, og siger ingen imod.

Høflig kommer af Hof, og betyder i dagelig Tale, at være ydmyg af Stoltthed, for at vise, at man veed at leve, og er vant til at omgaaes med store Folk; at love meget mere, end man kand holde, at kunde være venlig mod dem, som man hader, og vise megen Erbødighed mod dem, som man foragter.

Zelt betydede i det Grædske og Romerske Sprog en Mand, som opofrede sig for Pligterne mod det Almindelige, mod Fædrelandet. Saadan en Karakter er nu ikke god uden i en Tragedie, i en Opera, i en Helteedigt. En Mand, som troede, at han kunde være det Almindelige og andre Menneſter mere forbunden, end sig selv, kaldes ikke en Helt, men en underlig, en besynderlig Mand; og dersom han foretog nogen Tid saa sælsom en Handling af en anden bevægende Grund, end af Æren, kaldte man ham en Nar.

Zellig er noget, som Skikkelige Folk for Alting maa vogte sig for, at have nogen Anseelse af. Det anstaaer dem endnu mindre, end at være dydige.

Jeg er noget, som Skikkelige Folk maa hense fore til Alting, og tale ofte om. Det har Jeg sagt, det har Jeg gjort. En Mand af min Stand, en Mand som Jeg. I min Tid, i min Ungdom, hos mig, der hvor Jeg er fra, bey mig. Dersom Jeg havde noget deri at sige; dersom Jeg maatte raade; dersom Jeg var i hans Stæd, vilde Jeg giøre det. Det er vanskeligt at sige hvad dette Jeg er. Saa meget er vist, at det i Skikkelige Folks Tale meget fielden betyder det Væsen, som tænker i os, og som vi kalde Siælen. Det betyder ikke egentlig dem selv, men noget, som hører dem til. Hos de fleste betyder Jeg det samme, som min Stand, min Rang, min Familie. Et skikkeligt Fruentimmer forstaaer derved hendes Ansigt, hendes Hænder, hendes Klæder. Naar en rig Mand siger Jeg betyder det det Skrin, som giemmer hans Penge, og som er ham langt kærere, end hans Siæl. I en lærd Mand's Mund er den gemeenlig den Author, hvis Tænkemaader han har antaget, og hvis Stil han efterfølger. Naar andre sige Jeg, betyder det snart et Spillebord, snart en Skiodehund, en Fiol, og tusinde andre Ting, som ikke kunne bestemmes.

Klog.

Klog. En klog Mand er ikke en viis Mand. Det er ikke en, som forstaaer at raade, men som veed at narre andre.

Lovligt betyder i daglig Tale alt, hvad man fand gjøre uden at blive straffet paa Livet, Eren, Kroppen, eller Pungen, at forvilde Bidnerne ved Sporsmaale, at bestikke Dommerne, fordreve Retten, og handle mod Lovernes Hensigt, naar man kun fand forsvare det efter Bogstaven, at prygle sine Bønder og Tjenestefolk, tage Dyren af Halmen fra sine fattige Skyldner, at straffe smaa Feil hos andre, og begaae langt større selv, naar man veed at skiule dem; at bagtale sin Næste, naar man kuns hverken kalder ham en Skielnt eller Dyv, at narre ham i en Contract, bedrage ham i et Kiøb, forholde ham sit Net, naar man veed, at han ey har Raad til at fore Proces, eller ødelege ham ved Processer, saa lange indtil han nodes til at tie.

Mand var tilforn et Navn, hvormed man betegnede en hvis Alder, hvori Forstanden er bleven moden til at bestyre selv sine Handlinger, til at regiere et Huus og en Familie, forestaae et Embede, drive en Handel, eller et Haandværk. I daglig Tale betyder det en Mandsperson, som er gift; og naar han gjør alt, hvad hans Kone vil, kaldes han en god Mand.

Moden er den høieste Lov for Skikkelige Folk. Den bestaaer i visse Regler, som ofte forandre sig. Skikkelige Folk maa ikke selv indføre noget Nyt, det er kuns fornemme Folk, eller Narre, som kunne

B 5

gjøre

giøre nye Moder; men hvad disse opfinde, maa alle Skikkelige Folk strax giøre efter. Modens Love gaae deri videre, end andre, at de befale ikke alene over de frie, men og over de naturlige Handlinger. Man maa spise og drikke mere end man kand taale, give mere ud, end man kand tage ind, lee, naar andre lee, græde, naar de græde o. s. v. See Nyse.

Nyse er en naturlig Handling, som og har sine Regler. Skikkelige Folk maa i store Selskaber, og i sær ved fornemme Borde ikke nyse høyt. Naar andre nyse, er det Skikkelige Folk, men ikke Tienere, eller gemeene Folk tilladt at sige: Zielp Gud, eller Gud velsigne dem.

Oprugtelse er den iblant Skikkelige Folk antagne Maade, at undertrykke Forstanden og Naturen ved Svøb, Snorliv, Gangvogn, Konstord, Sprog og Methoder; at man lærer et Barn mere end det kand begribe, værner det til at tale anderledes end det tænker, at gaa, staae, klæde sig, spise og drikke, ikke efter Naturen, men efter Moden. Naar Opdragelsen skal være fuldkommen, maa Forstanden dannes af en latinisk Skolemester, og Sæderne af en Françoise; den første bruger dertil et langt Riis og en Grammatika. Ibland Skikkelige Folk have Forældrene intet andet med Opdragelsen at giøre, end at Moderen fører Børnene undertiden i Selskaber, for at vise, hvad de have lært af Mademoisellen, og at Fæderne har Dye med, at Skolemestern ikke er for streng.

Om-

Omgængelig er at giøre Bekiendtskab med alle Mennesker, og ikke indlade sig med nogen videre, end til Complimenter; en Mand, som drikker, spiller, og giør Altting med, som giør sig til Nar for at fornøye Stikkelige Folk, og som alle derfor gjerne bede til Bords.

Professor betyder egentlig og lige efter Ordene en Mand, som kand svare strax paa alt, hvad man spørger ham om, for hvilken der er intet skiult, i den Videnskab, som han betiender, og som en Student ikke maa modsige uden eengang om Aaret, naar han disputerer offentlig. I Stikkelige Folks Sprog betyder det en Mand, som veed for meget, og som man derfor kalder en Pedant. See Pedant.

Pedant. Efter Ordets almindelige Bemærkelse er det en Person, som giør for meget af smaa Ting. Men disse smaa Ting ere efter Stikkelige Folkes Tanker ikke Klæder, Spise, Drikke, Moder, Talemaader, eller Complimenter; det er kun Sandheder og Pligter, og at giøre for meget deraf, er, efter den brugelige Stil, at være en Pedant.

Stikkelig kommer af Stik, som betyder det samme som Vane. De, som tænke, troe, og handle saaledes, som det er brugeligt i deres Tid, og paa det Stæd, hvor de leve, kaldes Stikkelige Folk. De udgiøre en Middelstand imellem fornemme og gemeene Folk, og adskilles derved, at de hverken følge deres egen Fornuft, eller de naturlige Tilbøieligheder, men erkjende Moden allene for deres Regel. Fornemme og gemeene Folk

Folk have alene Ret til at tale, som de tænke, og handle efter Grunde, at følge deres Natur, at leve efter deres Bequemmeligheder. Skikkelige Folk derimod maa tænke, tale, handle, leve, spise, drikke, klæde sig, ikke som de selv, men som andre ville. Til Skikkelige Folk regner man her i Landet characteriserede Folk af Borgerstanden, eller andre, som leve af deres Midler. Kiobmænd, som ingen Carakter have, Studentere, Soldater, Haandverksfolk og Bønder ere ikke Skikkelige Folk. De som ere komne af Skikkelige Folk, og dette betyder i Borgerstanden det samme, som i 16 Ahyer, kunne ikke lære nogen Videnskab eller Haandverk til Gavns, uden at fornede sig selv. De holde sig lige saa gode som dem, hvilke de kalde Fornemme, og meget bedre, end andre Folk; og naar man undtager Comedianterne og Dandserinderne, kunne de ikke omgaaes med andre end dem, som i det mindste ere lige saa meget som de.

Stielm, Skalk, er nu omstunder en Doceur, som bruges til Born og unge Mennecker, som tegne til at blive til noget, som kunne bravlyve, forstille sig.

Streng, er at forlange af Skikkelige Folk, at de skulde efterleve Lovene og opfylde deres Pligter.

Sandhed, hvad er Sandhed? Af dette Spørsmaal er det klart, at Pilatus var en Mand, som kiendte Verden, som vidste at leve, en Skikkelig Mand. Han hafde seet Philosophiske, Moralske, og Politiske Sandheder forandre sig i Rom, ligesom Moder, og førend han for saadanne Ting vilde legge sig ud med Skikkelige Folk af

af den Nation, som han levede hos, vilde han heller lade en uskyldig Mand døe.

Stand betyder egentlig en vis Orden eller Classe af Folk, som er nødvendig for Staten, f. Ex. de fire Hovedstænder, Adels, Geistlige, Borgere og Bønder. Skikkelige Folk høre egentlig ikke til nogen af disse Stænder. De to sidste ere dem for ringe, fordi de troe, at Videnskaberne og Konsterne vancere dem, og til Adelsstanden kunne de heller ikke regne dem, fordi de troe, at det er Familie og Carakterne allene, som giøre Forskiel iblant Menneskene.

Synd. Det er Synd. Denne Talemaade bruges ikke iblant Skikkelige Folk, uden naar man slaaer en Hund, forrender en Hest, straffer et Barn, eller nægter det noget, naar det græder.

Smørre-Brod. At indbyde paa et Smørre-Brod er en brugelig Talemaade; men man maa ikke forstaae det lige efter Ordene. Skikkelige Folk kand man ikke byde Smørrebrod. Det betyder et Aftens-Maaltid, som bestaaer i det allermindste af seks gode og forsvarlige Retter, hvormed Bærten ikke maa forglemme at bede sine Gæster at tage til Takke efter Husets Venlighed. Han maa opfinde adskillige Undskyldninger hvorfor han ikke har kundet giøre det saa got, som han vilde, sige ved hver Ret, at de ikke maa vente mere, at det er, som han har sagt, kuns et Smørre-Brod, og at han frygter, at de skulle gaae sulten fra Bords.

Tilstand betyder i Metaphysiken og Sædelæren det tilfældige og foranderlige i en Person eller

Ring, og deles i den Indvortes og Udvortes. Til den Indvortes høre de Færdigheder, som Siælen har forhvervet ved sine Kræfters Brug, f. Ex. Wiisdom, Dyd, Samvittighed, Nidkærhed o. s. v. Til den Udvortes regnes Lege- mets Færdigheder og Lyffens Gode. Iblant Skik- kelige Folk er der ikke Spørsmaal om den indvor- tes Tilstand, det Ord Tilstand betyder Pungens Bestaffenhed. Naar den er fuld, siger man: Den Mand er i god Tilstand, det staar vel til hos ham.

Underlig. Saaledes kalder man dem, hvis Opførsel ikke kand forklares af de sædvanlige Reg- ler, som ere antagne iblant Skikkelige Folk. En Mand, som ikke i Alting tænker som andre, som agter en Sandhed, eller Pligt, meer, end en For- deel, som troer, at han kand være æret uden Titler, og fornøyet uden store Indkomster, hvis Mave ikke er stærk nok til at fordøye alt, hvad der sma- ger andre vel, og som for sin Sundheds, eller Samvittigheds, Skyld, nægter sig selv nogle af de Fornøyerser, hvori andre sætte al deres Lyfsal- lighed, saadan en Mand er en underlig Mand.

Velstand er det samme som Penge.

Vind, at giøre Vind er en Konst, som Skik- kelige Folk forstaae, og som jeg ikke kand beskrive. Det kaldes og: at giøre Figurer. Hvo som har lært denne Konst, kand fortære mere, end han fortæner; han finder Credit overalt, og han kand betale sine Creditorer med Snak.

Vil:

Villighed er at sætte Retten undertiden til Side, for at føye en god Ven, som igien ved Lejlighed tiener os paa samme Maade. Uvillighed er det samme som Egenfindighed. See Egenfindig.

Væsen betyder i Skikkelige Folkes Sprog den Maade, paa hvilken man gaaer, staaer, sidder, bukker sig, synger, danser og spiller Kort. Til en Mandspersons Væsen horer, at bære sin Hat vel, at stikke Haanden ret i Barmen, eller i Lommen, for Alting at have smukke Been, og at bruge dem vel. Et Fruentimmers Væsen beroer meget paa den rette Brug af Biften. Alt dette udgjør det, som Skikkelige Folk talde Væsen, ventelig fordi de holde det for de væsentlige Guldkommenheder af Menneskene, i det mindste af dem selv. At have saadant et smukt Væsen, er den høieste Ere, og saa stor en Fortieneste, at det er det eneste, hvorfor Skikkelige Folk kunde agte en Mandsperson, eller et Fruentimmer, som ingen Rang have. Til saadant et smukt Væsen horer ikke Fornuft eller Tale, men kun Manerer.

X.

En Chinesers Beretning om Europa.

Lagen af den samme.

Det er saa rart, at Chineserne bekynde dem om andre Nationers Historie, at jeg uden Tvivl skal gjøre de fleste Læsere en behagelig Tjeneste,

neste, ved at meddele dem et Udtog af en Critik,
 som en lærd Mand har skrevet over Tilstanden af
 Europa. De ulærde og godtroende Læsere, som
 ikke er vant til at tvivle om deres egne Erfarin-
 ger, og at prøve andres Efterretninger efter Reg-
 lerne af den fine Critik, som i vore oplyste Tider
 har lært Folk at tvivle om Alting, skulde maaskee
 finde disse Betænkninger noget latterlige; men
 saadanne overilede Domme venters jeg ikke af vore
 Lærde, som vide, hvor meget der kand siges mod
 de troeværdigste Vidnesbyrd i Historien, og hvor
 mange Indvendinger de selv have gjort imod alt
 det, som fortælles om Chinesernes Velde, deres
 Videnskaber, Regieringskonst, Rrigdom, Fol-
 kemengde o. s. v. Og vore Frietænkere, de skulde
 i sær i denne Critik finde hvad de søge, nemlig,
 at al historisk Kundskab er bygt paa saa svage
 Grunde, at det ikke er nok, at en fornuftig Mand
 kalder den hele gamle Historie i Tvivl; han bør
 ikke engang troe, hvad han hører og seer i den Tid
 og paa det Stæd i Verden, hvor han selv lever.

Efter al den Umage, siger den Chinesiske Cri-
 tikus i Fortalen til hans lærde Bærk, som jeg har
 gjort mig, for at kiende Tilstanden af det Land,
 som man kalder Europa, er jeg ikke kommen vi-
 dere, end til at bevise af upaatvivelige Grunde:
 Alt alt, hvad man fortæller os om dette Lands
 Beboeres Religion, Videnskaber, Regierings-
 konst, Rigdom, Handel og Magt, er aabenbar
 falskt. Men derom er jeg ogsaa forsikret, at den
 eneste Vanskelighed, som jeg endnu finde deri, er,
 at

Systre, Konger og Undersaatter elske hinanden med den høye Grad af Kiærlighed, som Confucius lærer, og som er Hoved-Indholdet af vore Lærebøger. De skulle elske alle Mennecker, sig de, enten de have samme Oprindelse, Meninger og Sæder som de, eller ey, de skulde elske endog deres Fiender. For at begribe Falskheden af disse Beretninger, var det nok, at en Chineser betragtede disse Folkes Levemaade, ikke alene i Henseende til os, men og imellem sig selv indbyrdes. De elske ikke engang deres Forvante. De belee endog vore hellige Skikke, disse viise Indretninger, som vore Fædre have gjort, for at bevare Enigheden i Familien, Erbødighed mod Forældre, og Kiærlighed imellem Brodre. Ingen Nation paa Jorden fører saa langvarige og blodige Krige, som de, og de føre dem ikke for at forsvare sig mod Tartarne, men for at odelege hinanden. Det er ikke nok, at de udøve disse ævige Fiendskaber paa den lille Plet af Jorden, som de selv beboe. De føre Krig og Odeleggelse med sig i alle de andre Dele af Verden, hvorhen de vilde indbilde os, at de komme alene for at prædike Kiærlighed. Saaledes have de efter deres egen Tilstaaelse handlet med alle de Folk, som ikke have været saa kloge som vore Forfædre, at forbyde saa farlige Gæster Indgangen i deres Lande. Men alt dette er endnu kun lidet mod det, som jeg af deres egen Historie kunde anføre, for at bevise, at deres Religion ikke kand være saaledes som de foregive. Folk, som trænge sig ind os hos, for at prædike en Lærdom

dom

Dom om Kiærlighed, skulde, som de selv tilstaae, brænde en Manderin, om han kom til Europa, og forlangte alene Tilladelse til at bekiende selv hvad han troer. De brænde endog i nogle Lande Folk af deres egen Religion; og deres fornemste Præst, en Mand, der eyer et lidet Land, som ikke kand giøre ham saa mægtig, som den store Lama, og som siger, at han er Statholder for en Konge, som aldrig har haft noget Rige paa Jorden, er saa dumdriftig, at han sender Gesante til os og til andre Folk, for at blive antaget til Monark over hele Verden.

Det, som de fortælle os om deres politiske Indretninger, er ikke mindre utroligt, end hvad jeg har anført om deres Religion. Den fornemste Regent i Europa eyer, som de selv siger, slet intet i det Land, som han regierer. Hans Statholdere ere uindskrænkede Herrer, og han har selv kuns Titel af et Monarkie, som er ødelagt for mange hundrede Aar siden, men som paa den Tid skal have været saa stort, at Europæerne regne kuns fire saadanne store Riger i Verden, og iblant dem ere hverken China, Japan, eller Indostan. Man har endnu i dette Rige beholdt Lovene af det gamle Monarkie, som ere skrevne paa et Sprog, der er uddød tilligemed Monarkiet, og som ingen uden de Lærde forstaae.

Naar Europæerne beskribe os deres Krigsmagt, Størrelsen af deres Armeer, og den Konst, med hvilken de vide at forsvare sig, skulde man troe, at Sikkerheden af disse Stater var saa stor,

at ingen af de store Erobringere og Statsforandringere, som ere skeet i Asien, var muelig hos dem; men er det ikke bekiendt nok i China, hvad Hollænderne have gjort ved Spanierne? at nogle Fiskere, der boede i et Land, som ikke er meget større, end Den Thy Ovan, har erobret alle de Lande, som de eye i Indien, i Krigen med det største Monarkie i Europa, hvoraf Holland da var den fletteste Provinz. Det besynderligste er, at de Mægtigste sielden vinde noget. Jeg har læst i en af deres Historier, om en Krig, som blev ført i Begyndelsen af dette Aarhundrede, imellem en mægtig Konge paa Landet, og en mægtig Konge paa Søen, for at afgjøre, enten Kongen i et andet Rige skulde hede Kar-la eller Fi-lip. Hvad skeede? En lille Prinds i et Land, saa stort som Chekiang, og som er deelt i mange Fyrstendømmer, vandt et lidet Kongerige, som han siden byttede bort for et andet; men ingen af de store Konger blev mægtigere end han var før. Hvilken Chineseer, som kiender al den Forsigtighed, som vores vise Regiering bruger i Omgang med fremmede Nationer, for at hindre de skadelige Følger, som ellers kunde flyde deraf, baade for Søderne og for Sikkerheden; hvilken Chineseer, siger jeg, som veed dette, kand troe, at Statsklogskaben er bragt vidt hos et Folk, som uden Forskiel blander sig med alle andre, antager deres Sæder, og flakker fra et Stæd til et andet, for at føre fremmedes Sygdomme, Daarligheder og Laster hjem med sig; som aabne deres Hauer og Lande for alle Folk

Folk

Folk i Verden; som tillader Fremmede at holde bestandige Speidere i deres Hovedstæder, og giøre dem endog en Ære af at modtage saadanne Speidere.

Hvorfra skulde Europæerne faae den Rigdom, den Folkemengde, den Magt, som de ophøye saa meget over alt, hvad de see hos os? Er det ved at slæbe Sølv fra et Stæd i Verden til et andet, ved at opgrave det i Besten, for at fore det her i Osten, at en Nation sanker Rigdom? Der som disse Folk forstode Handelen, skulde de da søge et Folk som Chineserne, der ikke forlanger fremmede Bahre, og fore deres Penge herhid, for at fore nogle tørre Urter og Leerkar hjem igien? Vare de saa store Naturkyndige, saa vittige til Konster og Opfindelser, som de forigave, skulde de da ikke for lang Tid siden have opsogt Urter i deres eget Land, som de kunde drikke; skulde de ikke have fundet Leer, hvoraf de kunde giøre ligesaa gode Kar som vi? De fortælle os selv, at de rigeste Nationer i Europa bruge Papiir i stæden for Penge, og at deres største Rigdomme bestaae i Mængden af disse Papiierer; men kloge Folk, skulde de vel hente Slaver fra en Deel i Verden, til at grave det Sølv op i en anden, som de fore hen i den tredie, for selv ikke at beholde andet tilbage, end Papiir og sonderbrudte Leerkar? Hvorfra skulde den Folkemengde komme i Lande, hvor Egteskab er saa lidet agtet, at Religionen selv fordonner det, hvor Folk giste sig sildig, hvor en Mand sielden har meer end 3 eller 4 Born, og

disse Børn, tillige med en eneste Kone, koste mere at underholde end 10 Koner og 100 Børn i China?

Hvilket Barbarie maa ikke herske hos disse Folk, naar man dømmer dem efter det, som de selv fortælle os om den Haardhed og Foragt, med hvilken de behandle Bondestanden, denne ædle Stand, som vores store Kæmper bærer ved at dyrke Jorden med sine egne Hænder, disse værdige Algerdyrkere og Huusfædre, som vore Statholdere indbyde til de aarlige Høytider, og for hvilke vi oprette Vrestytter i vore Provincer? Lad Europæerne fortælle store Ting om nogle Byer, i hvilke de tælle Millioner Menneker! hvortil nytter det at samle saa stor en Hob sammen paa et Stæd? og hvoraf skulle disse Folk leve i Lande, hvor Markerne maa være øde? En fortreffelig Huusholdning, at anlegge Colonier i alle Dele af Verden, og forsømme at dyrke sit eget! Alle Beregninger af Folkemengden maatte slaae Fejl, dersom Europæerne kunde indbilde os, at deres Land var mere beboet end Kamtsiatka.

Ligesaa latterligt er alt, hvad de fortælle os om deres Videnskaber, naar jeg undtager den A, B, C, af 24 Bogstaver, af hvilken de hævde dem saa meget, fordi en Chineseer maa kiende 80000 Characterer, forend han kand læse sit eget Sprog. Men saa bruge vi ikke mere Sprog, end det samme. I Europa derimod have de Lærde et Sprog, de Store et andet, og Hoben det tredie. Deres Lærde maa foruden deres Modersmaal i det mindste vide tre Sprog, som ingen levende

Natis

Nationer meer tase; og hvad Land være latterligere, end at man i en Plet af Verden, som er saa liden, som Europa, taler 12 adskillige Sprog? Folk, der maa anvende saa lang Tid paa bare Ord? skulde de have Tid til at tænke? skulde de kunne giøre stor Fremgang i Videnskaberne? Det, som de undertiden fortælle os af deres høye Videnskaber, er elendigt nok, for at bevise, at de ikke nytte til andet, end til at bilde dem selv ind, at de begribe Ting, som ingen dødelig Land vide, og til at formørke andre Sandheder, som den enfoldigste Chineseer begriber alene ved Hielp af den sunde Fornuft. Folk, som give sig ud for at have opdaget Maaden, paa hvilken Sielen virker paa Legemet, og at kiende Egenkaberne af alle de Sandskorn, hvoraf Verden er sammensat, holde det for en stor Hemmelighed, som enhver Pottemager her i Landet forstaaer, at giøre Porcellain: deres Bygningskonst er ikke mindre latterlig. Er det sandt, at de have bygget disse store Huse, hvoraf de vise os Tegninger, da maa man lade dem den Roes, at de have bygget meget vel, for at bringe deres Huse og Byer i Perspectiver, og for at fornøye sig med at betragte dem uden fra, men ikke for at boe i dem; et elendigt Beviis paa Klogskab, at de have gjort det til en Hovedregel i alle deres Konster, at agte Skionhed og Symmetrie høyere end Nytte og Bequemmelighed! Og hvor unaturlige ere ikke disse Folkes Begreb om Skionhed? De forundre dem over den Umage, som vore Fruentimmer giøre sig for

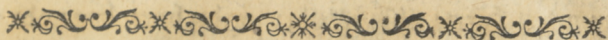
at faae smaa Fodder, og deres egne bruge en Art af Harnisser, for at forskaffe sig, tvertimod den Proportion, som Naturen har iagttaget, høye Bryster, og smale Liv. Folk, som holde for hæsligt, at have smaa Dyne, kunde de have noget Begreb om Skionhed? Deres Musik er saa tvungen, at enhver Tone har sin bestemte Tid og Hastighed, som de afmaale med Føddernes Slag. De kiende ikke det Høye og Mandige i den frie Forbindelse, af saa mange adskillige og sammenstødende Toner, hvorved Klanger af vore Trommer efterligne Naturen, i det de forestille snart Tordenens forfærdende Bulder, med Vindenes og Flodernes Brusen, og Biergenes Gienlyd, snart de adskillige Skrig, med hvilke Dyrene opfyldte Skoven, tillige med Stemmerne af de utallige Fugle, som bygge i dens Træer.

Slutningen af disse og mange flere Betragtninger, som findes i den lærde Chinesers Bærf, er denne: At alt hvad Europæerne fortælle om deres Religion, om deres Regierings- og Krigskonst, om deres Videnskaber, Rigdom, Handels-Klogskab og Folkemængde, er usandt: at de ere de ensfoldigste af alle Folk i Verden, i det mindste i deres eget Land: at de Europæer, som komme til China, forlade deres Fædreland af Riædsomlighed, for at opsøge Lande, hvor de kunde leve bedre, end hiemme hos dem selv: at de fortælle Fremmede saa meget, for at sætte dem i Anseelse, men have tillige ikke Forstand nok til at lyve paa saa rimelig en Maade, at de kunne blive troet af fornuf-

fornuftige Folk: at, naar de komme hjem igien, bilde de deres Landsmænd ind, at alle Folk i Berden, som de have seet, have været Daarer imod dem: og saaledes, siger han tilsidst, forplantes disse Logne og Vilfarelser hos et Folk, som baade er forsængeligt og enfoldigt nok, til at troe selv tilsidst, at de virkelig besidde alle disse Guldkommenheder, som de vilde bilde os ind; dersom dette ikke var saa, meener han, kunde de ikke være overensstemmende i Beretninger, som ere aabenbar falske. Til Beviis paa denne Forsængelighed, som han tillægger Europæerne, at kunne indbilde sig selv Ting, som aldrig ere til, siger han, at der i det mindste Land i Europa ere flere Titulirte Mandariner, end der ere virkelig i det hele Chinesiske Keiserdom: at disse virkelig indbilde sig, at de med enhver nye Titel faa en nye Fortieneste; at Folk baade fødes med disse Titler, og leve af dem; at sande Fortienester derimod og Rigdomme, som ere forhvervede ved Vindstibelighed, hos de samme Folk ansees saa lidet, at en lærd Mand, en Kunstner, en Kiøbmand ofte er mindre agtet, end den ringeste Bonze i China.

Skal jeg sige oprigtig min Mening om dette besynderlige Skrift, da maa jeg tilstaae, at Chineserens Tanker, hvor sælsomme de end synes, ere bygte paa de samme Grunde, med hvilke saa mange store Lærde, og endeel af dem som kaldes Grietænkere, have bestredet mange historiske Efterretninger, som ingen Fornuftig ellers havde tvivlet om. Jeg er altsaa forsikret paa, at disse i det

mindste ikke finde nogen Vanskelighed i at troe det samme, som min Chineser, nemlig, at der ikke er saadant et Folk til i Verden, som de bilde dem ind at være. Imidlertid maa de forlade mig, at jeg endnu ikke troe, at disse lærde og kloge Folk tillige med deres Landsmænd Europæerne ere aldeles saa taabelige, som Chineseren vil giøre dem; at jeg derfor ikke heller gandske kand aflegge al den forudfattede Høragtelse, som jeg efter saa mange øyensynlige Beviis og daglige Vidnesbyrd har fattet for Folk, som jeg boer iblant; at jeg endnu, indtil videre, troer med de Enfoldige, at, om Europæerne just ikke besidde alle de Fuldkommenheder, som man kunde vente af saadan en Religion, som de bekiende dem til, og af de Videnskaber og Konster, som de have opfundet, blive disse Fortrin dog derfor ikke mindre ypperlige i dem selv; og endelig, at den Nytte, som de have giort, hvor liden den end er mod det, som den kunde være, dog altid er stor nok til at agte dem for det fornemste Folk i Verden.

XI.

Nogle af Gellerts Breve,

oversatte ved
M. Jac. Baden.

Det Et og Tyvende Brev.

Høystærede Ven!

For i det mindste at giøre mig fortient af den unge Herr von G*** ved en god Hensigt; saa vil jeg giøre et Forslag til hans Opdragelse. Det er slet intet sindrigt, det er meget mere naturligt og ukonstlet, og maaskee just derfor got.

Den unge Herre maa blive en Statsmand, eller en Hofmand, eller en Soldat, eller komme til at leve af sine egne Midler, saa kand han aldrig lære for meget, og for at lære meget, aldrig begynde for tidlig. Opdragelsen hiemme har tusinde Ulejligheder. En Hofmester kand umulig vide alle Ting; og om han endogsaa veed meget, saa har han dog ikke alletider den Gave, at lære got fra sig, eller at underholde et ungt og mun-

muntert Hierte tilstrækkelig; og det hører dog nødvendig til god en Opdragelse. Vi maa lære paa en læt og behagelig Maade, lære førend vi viide hvor meget vi have at lære. Det er ikke nok at lære, vi maa ogsaa i Tide blive bekiendt med Verden; men den Verden hjemme er ikke alletider den beste. Vi see kun steds de selsomme Skabninger, og ligesom vi lidet blive bemærket, saa bemærke vi ogsaa andre lidet. Kort, vi forfalde gierne til Dorfsked i vort eget Hiem, og blive i vore Sæder, om ikke raæ og plumpe, saa dog alt for eenformige. Hjemme har man at befale, førend man lærer at adlyde, og derfor lærer man hverken got at befale, eller got at adlyde. Dog! jeg vil jo ikke skrive nogen Bog. Jeg vil ikkun siige, at det er gavnligt, saa vel for et ungt Mennekses Forstand, som for hans Hierte og Sæder, at han bliver opdraget paa et fremmet Stæd.

Kunde den naadige Mama overtale sig til at lade sin Søn komme fra sig; saa onskte jeg, at han, under en Hofmesters Opsigt, hvis Hierte maatte være ligesaa got, som hans Forstand, blev skicket jo før jo heller til Leipzig. Den unge Herre er først ti Aar gammel. Disse ere de lykkelige Aar, da man endnu lader giøre alting af sig, fordi vort Hierte ikke veed hvad det vil. Giiver man os Leylighed til at lære noget; lader man os lære mere som en Tidsfordriv end som et Arbejnde: saa vil det endogsaa blive os besværlig at være ledige. Man veed oft ikke, hvortil et ungt Men-

Men-

Menneske er skicket, førend han har forsøgt meget. Det er altsaa got, at han bliver opdraget paa et Sted, hvor han har Lejlighed til at see og høre meget. Herr von G * * * har Midler, og man kand Tid efter anden lade Lærere gaae til ham i Huset, som undervise ham i Sprogene, i Musiken, i Tegningen. Han lærer paa en let Maade de første Grunde i Mathematiken. Han danser og segter i Tide, at han kand faae Legemet i sin Magt, og det derved blive desto stærkere. Han gaaer med sin Hofmester i Selskaber, og bliver vandt til Verden, førend den endnu indtager ham. Han spiser ved et Familiebord, og boer i Huset hos en anseelig Mand, hvor han stedse maa troe, at man giver Agt paa ham. Paa denne Maade er den unge Greve * * * kommen til Leipzig som et Barn, bleven der indtil sit sextende Aar, og derpaa reyst udenlands med sin Hofmester. Saaledes ere endnu adskillige unge Herrer her. Fordeelen er stor. De begynde at leve nogle Aar førend andre, og høre nogle Aar tidligere op at være Born. Komme de først i det sextende eller attende Aar til Universtiteter, saa have de ofte al for megen Smag paa Ungdommens Skrøbeligheder, og blive desværre al for læt forført ved onde Exempler, om de ogsaa havde det beste Hierte. Det forstaaer sig, at Hofmesteren maa forbinde sig til i det mindste paa sex Aaar at være hos den unge Herre, og aldrig lade ham af Dyne. Han maa kunne være hans Ven, men tillige kunde byde over ham. Han danner hans Forstand og Hierte,

og

og besorger, at de, som undervise ham, vel iagttage deres Pligt; men han lærer ham ikke alting selv. Det forstaaer sig fremdeles, at Hofmesteren ogsaa maa belønnes mere end sædvanlig. Og hvad skader det, om den unge Herre har nogle tusende Rixdaler mere eller mindre, naar han for sine Penge er bleven skicket til at tjene Verden og sig, at leve til sin Ære, til sin Glæde, til sin Lykke, og at bruge sine Midler paa en fornuftig Maade? Dersom Herr K*** vilde bequemme sig til denne Plads, saa holder jeg det for meget got. Han har Forstand, og Redlighed, og Omgang nok dertil. En god Secretair kunde de vel endelig faae i hans Stæd: Men en god Mentor, den at finde, det er desværre vanskelig. Jeg venter deres Tanter, og er o. s. v.

Det fjerde og tyvende Brev.

Til Herr Secretair K***.

Vær saa artig, og overgiv indlagde Brev til Greven, siig ham, at jeg har mere end ti Gange seet den Ære at giøre ham selv min Opvartning, imedens han var her; men jeg har aldrig kundet komme længere for de store Værker, for de fløjels Kierdeler, for de borderedede Beste, end til Døren af Forgemakket, omendstiont jeg ogsaa havde en Best paa med Fronser; men det er sandt, det var kun Silkefronser. Den sidste Løverdag i

Mes^s

Messen vovede jeg at tilkiendegive mit Navn for en af Tienerne, som længe saa paa mig, jeg veed ikke hvorfor. Nu, tænkte jeg, gjør han dig en dyb Compliment, og hjælper dig igiennem Antichambert; men han blev ganske roelig, og jeg skammede mig ved, at mit Navn ikke skulde være kiendt af saa smukt og velvorent et Menneske. Jeg blev altsaa staaendes heel ydmyg, og til Tidsfordriv betragtede de Ansigter, som vilde til Greven, om jeg ikke kunde giette hvad de søgte hos ham. Hos mange var det mig umuligt at faae noget ud, de kom mig for, som om de ikke selv ret vidste det; men de fleste kunde jeg dog see det med megen Vished paa, at de søgte en Berømmelse, en Pension, et bedre Brød, eller noget saadant. De som havde noget siddendes i Barmen, eller som Lommerne stode ud paa, gjorde mig den mindste Umage. Hvad kunde de have andet at forebringe, end Disputaker, og Værke med Dedicationer. Jeg beklagede den arme Greve i mit Hierte, og ærgrede mig over de Næsvise, som gjøre de Store deres Skæbne saa suur. Kort, jeg gif min Bey, og troede, at jeg ved at gaae bort, bevidnede større Erbødighed for Greven, end mine Colleger ved deres haardnakkede Bien. Veed Greven om hans fremdeles Naade for mig, i Fald jeg fortiener den. — — — Deres Herr Broder har meldet mig, at han snart vil giite sig. Det er dog ikke ret, at de lade ham overgaae dem i Kiærlighed. Gjør dog snart dem og en lille Pige lykkelig.

Da

Da synger jeg for vist en Brudesaug,
 Hvorom? det veed jeg endnu ikke.
 Jeg kunde synge jo engang
 Om Elskovs List, om Elskovs Strikke,
 Hvorved hun Hiartene besnar; om hendes
 Fryllemagt,
 Hvorved hver Dodelig hun sig har underlagt,
 Giort Bittighed i sløve Hierner boe,
 En Klog giort til en Nar, en Troe til en Utroe,
 Giort Frelke Spansk, og Frelke giort af Spansk,
 Og Utroe dannet om til Dansk;
 Hvortit den en Tarts i beste Sang afbryder,
 Og lærer Moderne, som bands og skænds i Dag
 Med Døttre og med Folk, og Elskov dem forbyder,
 I Morgen selv forliebt at drive samme Sag.
 Saa kunde jeg om Elskov synge,
 Hvor den kan Mark og Hof betvinge,
 Fra Hytten til Paladsfer gaae,
 Nu smile af en Ung, nu stonne af den Graae,
 Af Tyboer tybonisere,
 Og af Pedanter meditere,
 Af pene Herrer rafinere,
 Alt dette sang jeg maaskee saa.

Seer de vel, hvad for et smukt Vers jeg vilde
 gjøre til deres Bryllup? Skynd dem, det er den
 høne Tid, ellers maatte de blive for gammel til
 at elske, og jeg til at gjøre Vers. Jeg vil slutte
 mit Brev; thi ellers skrev jeg maaskee mere, end de
 kunde have Lyst at læse, og jeg vil love dem tillige,
 at de et gandske halv Aar skal være sikker for mine
 Breve. Hils alle mine gode Venner, jeg er o. s. v.

Det

Det Ni og Tyvende Brev.

Madame,

Om jeg snart kommer til Leipzig igien? det veed jeg ikke, maaske jeg kommer aldrig igien. Saa foragtelig de ogsaa domme om min lille Fødebye, og saa let man kan tage Feil af den og en Landsbye; saa behager det mig dog ingen Stæder i Berden bedre. Ingensteds, Madam, det er mit ramme Alvor, ingensteds gaaer Solen saa deilig op, ingensteds seer Himmelen saa blaae ud, ingensteds skinner Maanen saa klart, og ingensteds forfriske Luft og Vand saaledes, som der hvor jeg er født.

Non, l'air n'est point ailleurs si pur, l'onde si claire
Le Saphir brille moins, que le Ciel, qui m'éclaire,
Et l'on ne voit qu'ici, dans tout son appareil
Lever, luire, monter, & tomber le Soleil.

Disse fire Vers gad jeg, til Være for min Fødebye, overmaade gierne udgivet for mit eget Arbejde, dersom jeg vidste, at de aldrig kom over Hr. Berns Vers, Sur l'amour de la patrie. Ak, Madam, gjør det for min Skyld, og troe, at de Lærker, som jeg nu horer synge, synge langt behageligere, langt naturligere, end de omkring Leipzig. Jeg sidder just nu under de toe Lindetræer, som min Fader lod sette mit Fodsels-Aar, at de skulde vore op med mig. Hvad for en uskuldig Glæde føler jeg under disse venlige Træer, som med Flid kaste mere Skygge fra sig i Dag, som i
D Dag

Dag med Gliid aande sedere ned paa mig, fordi det er min Fødselsdag. Betsignede være i mig, I skyggesfulde Træer! og du grønne Hefke, som jeg har opelsket med min egen Haand! i dig sidde endnu engang i Tiden min beste Vens Son, og mindre sig sin Fader og mig med gladige Træer! forlad mig med denne lille Enthusiasterie, Madamme, den har alt for megen Bellost for mig. De skulde kun see mig nu, hvor jeg sidder under mine Træer!

Her, hvor jeg sad som Barn, og stittede min
Krandt,
Hvor jeg i Ungdoms-Aaar mig vidste at
fornye,
Her jeg i Dag, som Mand, vil glemme Livets
Møje,
Og være ung endnu engang.

Ligesom en Wandringsmand fra en Høy betragter halvdeelen af sin overstanden Bey; saa seer jeg i dette Øyeblik fra mit tredivte Aar ned tilbage i mine Barndoms-Aar. Her faaer jeg at bestille med en gladig Scene, hist med en traurig. Her møder mig en god Hensigt, og holder mit Øye længe op; hist en Daarlighed, og der atter en anden, og o hvor hastig vender jeg Øyet bort! Jeg tæller mine sunde og glade Dage, og seer taknemmelig imod Himmelen; jeg tæller de syge og traurige, og slaaer Hænderne gladig sammen, at de ere overstandne. Snart er jeg en Lærling,
snart

snart en Autor, snart en Ven, snart en Elskere,
 snart en Klient, snart — — Nei, her seer ieg en
 tom Scene. Til en Patron, til denne stolte
 Rolle har min gode Skiebne endnu ikke vildet be-
 stemme mig. Jeg har vel hiulpet et par gode Venner
 engang til Embeder, men de fortiente dem; de vare
 ogsaa langt klogere og dueligere end jeg, og altsaa
 har jeg endnu ikke været nogen ret Patron.

See! der seer jeg min gamle Moder komme
 hen imod mig. Dog! Nei, hun seer at jeg skri-
 ver, og lister sig heel varlig over til den anden
 Side. Den kiere Moder! Men jeg vil snart
 hente hende hid, og hele Maaltidet over see mig
 ret met paa hendes venlig fromme Ansigt, paa
 hendes ærværdige hvide Haar. Jeg beværter
 hende i Dag til Middag.

Kom, Dyrebare, du mig fødte! *

Jeg setter mig, af Glæde henrykt, ned hos dig,

Glæd mig i Dag, for du mig fødte,

Glæd mig, fordi du elsker mig.

Det kan ikke feile, min Moder maa giøre meget
 til denne Egns Skjønhed. Alt hvad hun taler
 og giør, er Kiærlighed og Samvittighed. For-
 hindre mig ikke, Madame, i at rose et Hierte,
 som har saa megen Lighed med dem. Nyelig læste
 min Søster hende noget for af et af mine Skrifter.
 Hun smilede den hele Tid over. „Det har han
 „sagt ret artig, begyndte hun tilsidst. Hvem mon
 „dog har sagt ham alt det? — Han har dog og-

D 2

„saa

* sūr: Du, som mig fødte.

„Saa gjort det selv? — Det er sandt, det glæder
 „mig nok, naar jeg hører ham rose. — Folk
 „mener det dog, skulde jeg troe, oprigtig. — Jeg
 „hører, at han undertiden taler om Rærlighed i
 „sine Skrifter, og udvortes lader han nu slet ikke,
 „som om han holdt af Fruentimmer. — I nu,
 „man kan jo holde af en anden i al Ære. — Han
 „har alletider været stille og indgetogen.“ — Ja,
 Madame, jeg behager mig selv mere i denne mo-
 derlige Roes, som er fuldt af naturlig Ufskyldig-
 hed, end om en heel Esterverden havde roset mig.
 Hun har gandske vist imidlertid bedet for mig.
 Nu skulde de kun være hos os, Madam, saa
 vidste jeg mig ingen lykkeligere Dag i mit hele Liv,
 end denne. Jeg drikker nok et Glas Viin mere
 i Dag i det Grønne, dem til Ære, og min Mo-
 der, som ellers ikkun drikker et halvt, vil jeg for-
 føre til at drikke et heelt Glas. Ja, det vil vi
 gjøre, vi vil drikke deres Sundhed. Lev vel.

Det tre og trefindstyvende Brev.

Til et Fruentimmer af min Slægt.

Min kæreste Veninde,

Jeg beklager hver Dag, at jeg endnu ikke kien-
 der dem af Person, og undertiden er jeg saa
 forfængelig, at jeg indbilder mig, at det heller
 ikke kunde være dem ligegyldigt, at de endnu ikke
 kiende

Kiende mig. Forstyr mig for alting ikke i denne
 søde Indbildning. Siig ikke, at de derved tilfreds-
 stille deres Længsel, fordi de kunde slutte fra deres
 Mand, som min anden Jeg, til mig. Indfal-
 det er meget sindrigt; men det behager mig dog
 ikke aldeles. Det er sandt, jeg og deres Mand,
 vi have meget ligt; men vi ligne dog ikke hinan-
 den i alle Stykker. For Exempel jeg har ingen
 af hans Feil, jeg lader mig bedre raade, end han,
 jeg spotter ikke over Folk, og bagtaler ikke mine
 Venner. Jeg er en ypperlig Huusholder, og det
 alene, som jeg har sammensparet i mine yngre Aar,
 belober sig meget høyt. Han derimod skal ikke
 kunne vise dem det allerringeste fra den Tid. Hun-
 drede Gange har jeg sagt til ham: Kære Ven,
 læg dog noget op; naar de engang gifte
 dem, saa ere disse Penge fundne. Men det
 hjalp intet, han blev stedse lætsindig. Jeg veed
 vel, han vil nægte det, naar de sætte ham til rette
 derfor; thi hvem tilstær giærne sine Feil? For-
 liebt har han ogsaa været, saa længe han har le-
 vet. Har han intet fortalt dem om et Fruentim-
 mer, som heed Calliste? — — Dog jeg gider
 intet sagt. De kunde blive vred paa ham, og
 det vilde jeg dog heller ikke gierne. Saa meget
 kan jeg sige dem i Fortroelighed, at han endnu
 til denne Time fører en hemmelig og forbuden
 Correspondence med min Søster. Det er vel
 sandt, hun er vel allerede et halvhundredte Aar;
 men hvortil skal den megen skriven? Jeg nægter
 ikke, at han jo skriver meget smukt, og har og-

saa en bedre Haand, end jeg; han gjør bedre
 Vers, end jeg; han kan tænke meget dybsindig.
 Men med alle sine smukke Vers, med al sin Dybs-
 sindighed, er han (tag mig det ikke ilde op, at jeg
 atter maa rose mig selv) er han, siger jeg, dog
 ikke saa munter i Dmgang, saa artig, saa om-
 giængelig, som jeg. Endog nyeligt sagde et fransk
 Fruentimmer til mig, at jeg iblant alle de tydske
 Lærde, som hun havde seet, besad den meeste Vi-
 vacité (det er hendes eget Ord) og var allermindst
 en Pedant. Desværre hænger det ved de fleste
 Folk fra Studerekammeret, at de ere stumme i
 Selskaber; jeg derimod, omendskiont mine Fien-
 der alletider have sagt mig det paa, og endnu
 med megen Rimelighed siger det, jeg er saa lidet
 genegen til denne Feil, at jeg endog i Selskab
 med vor Byes Skionheder, alletider beholder det
 sidste Ord; og dertil hører vist megen Beltale-
 hed. — — Om jeg seer saa smukt ud, som
 deres Mand? det vil jeg just ikke sige. Smid-
 tid har jeg forrige Sommer ladet mig affildre
 i Miniatur, og hele Verden tilstaaer, at mit An-
 sigt seer ret artig ud paa Portraitet. Jeg vil ta-
 ge mig den Frihed, at stikke dem det over ved
 første Brunsviger Messe, at de i det mindste kan
 see, hvorledes deres Tilbeder og beste Ven seer ud,
 og at jeg ikke oftere tør begaae den lille Feil at
 rose mig selv, for at opvekke hos dem en Længsel
 efter mit Bekiendtskab, og at overtale dem til en
 Reise til Obersachsen, ellers maa jeg sige dem,
 min kigreste Veninde, det skulde staae dem saa
 vel

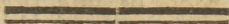
vel an hos os, at de vel glemte at reise tilbage igien.

Her kunde jeg slutte mit Brev med en god Samvittighed, dersom jeg endnu ikke vilde sige dem, at den hoslagde Præsent kom fra mig. Ikke, som om de derfor skulde bede mig til Fadder. Nei. Jeg sagde nyelig til min Broders Kone: Søster, jeg gad nok gjort vores Veninde i B ** en lille Præsent, hvad raade de mig til? Det vil jeg snart sige dem, svarede hun; beed Madame St **, at hun gjør dem en Christnehue, (eller hvad man det heder) og stik den til Lovise; maastee hun bruger den snart. Hendes Mand er al for ubetænksum, til at han skulde tænke paa saadanne Ting. Kort, hvad man siger mig, det gjør jeg. Jeg stikker dem altsaa dette Tegn paa min Forsorg, uden at det just skal være et Beviis paa den Kierlighed og Høyagtelse, med hvilken jeg er o. s. v.

Vollständiges
Wörterbuch
 über die vorhergehende
Chrestomathie.

A.

- A**abenbar, Adj. offenbar.
Aaabner, jeg, öffne, mache auf.
Aand, en, Pl. **A**ander, Geist.
Aande, en, **A**them, Hauch.
Aandedræt, et, **A**themhohlen.
aandelig, Adj. geistig. 2) geistlich.
Aaar, et, Adj. id. Jahr, om **A**aret, des Jahres.
Aarhundrede, et, Jahrhundert.
aarlig, Adj. jährlich.
Aarsag, en, Pl. **A**arsager, Ursache.
Aasyn, et, **A**ntlis, Angesicht.
Abe, en, Pl. **A**ber, Affe.
Adel, en, der **A**del.
 adelig, Adj. von **A**del, adelig **G**ods, Edelgut.
Adelskab, et, **A**delschaft, adeliche **H**erkunft.
Adelsstand, en, der **A**delsstand.
adlyder, jeg, gehorcher.
adskiller, jeg, unterscheide. 2) trenne.
adskillig, Adj. verschieden.
adspreder, jeg, zerstreue.
advarer, jeg, warne, erinnere.
af, **P**rxp. von, 2) aus für **u**daf, 3) wird öfters zur Um-
 schreibung des **G**initivi gebraucht.
afbrænder, jeg, brænne ab, verbrenne.

afbrudt,

afbrudt, Adj. abgebrochen.
 afbryder, jeg, abbreche, 2) störe.
 Afød, en, ein Verstorbener.
 afgior, jeg, ausmache, entscheide.
 afbugger, jeg, abhaue.
 Afkom, et, Abkömmling, Kinder und Kindes-Kinder.
 aflang, Adj. länglich.
 aflegger, jeg, ablege.
 afmaaler, jeg, abmesse.
 afmægtig, Adj. entkräftet. ohnmächtig.
 affkaver, jeg, abschabe.
 Afsked, en, Abschied.
 Afskedsdag, en, Tag zum Abschied.
 affkilder, jeg, abschildre, abzeichne.
 affskriver, jeg, abschreibe.
 Afstye, en, Abscheu.
 affstyelig, Adj. abscheulich.
 Aften, en, Abend.
 Aftensmaaltid, et, Abendmahlzeit.
 Afvigelse, en, Pl. Afvigelser, Abweichung.
 Ager, en, Pl. Agre, Acker.
 Agerdyrker, en, Ackermann, Bauer.
 Agt, en, Achtung, 2) Aufmerksamkeit.
 agter, jeg, achte, schätze.
 Agtsomhed, en, Aufmerksamkeit, 2) Wachsamkeit.
 al, Pl. alle, 2) Adv. gar.
 aldeles, Adv. ganz, gar.
 Alder, en, Alter.
 aldrig, Adv. nie, niemals.
 Alderdom, en, Alter, hohes Alter, 2) Alterthum.
 alene, Adj. allein, 2) Adv. nur, allein.
 allerede, Adv. schon, bereits.
 allerhelst, Adv. am liebsten, 2) zumalst.
 Almagt, en, die Allmacht.
 almindelig, Adj. allgemein, durchgängig.
 Almindelige, det, das gemeine Wesen.
 alt, alles, 2) Adv. schon, bereits.

Alter, et, Pl. Alterne, Altar.
 altid, oder alletider, Adv. allezeit, stets.
 alting, alles.
 Alvor, et, Ernst.
 alvorlig, Adj. ernsthaft, im Ernste.
 Alvorlighed, en, Ernst, 2) Strenge.
 Amme, en, Pl. Ammer, Säugamme.
 anden, en, ein anderer, andet, anderes.
 anderledes, Adv. anders.
 anfører, jeg, anführe.
 Angestsveed, en, Angstschweiß.
 angriber, jeg, angreife.
 Anker, et, Pl. Ankere, Anker.
 Anledning, en, Anlaß, Gelegenheit.
 anlegger, jeg, anlege, einrichte.
 Anob, et, Pl. id. Anlauf, Angriff.
 anseelig, Adj. angesehen.
 Anseelse, en, Ansehen, Achtung, 2) Schein.
 anseer, jeg, ansehe, achte, 2) schätze.
 Ansigte, et, Pl. Ansigter, Gesicht.
 anstaaer, jeg, anstehe.
 Anstalt, en, Pl. Anstalter, die Anstalt.
 anstrændig, Adj. anständig, geziemend.
 antager, jeg, annehme, empfangen.
 antaster, jeg, anfalle, überfalle.
 anvender, jeg, anwende, verwende.
 Arbeyde, et, Pl. Arbejder, Arbeit.
 arbejder, jeg, arbeite, verarbeite.
 Arm, en, Pl. Arme, der Arm.
 arm, Adj. arm, dürftig, elend.
 Arme, en, Pl. Arme, die Arme, das Kriegsheer.
 Art, en, Art, Gattung.
 artig, Adj. artig, höflich freundlich.
 Artighed, en, Höflichkeit, Freundlichkeit.
 arver, jeg, erbe.
 Aske, en, Asche.
 at, Conj. daß, damit, 2) nor. inf. zu.

atten-

attende, Adj. achtgehute.
 atter, Adv. wiederum, zum andern mal.

B.

Baade, Conj. sowohl, 2) (ein) Vortheil, Gewinn.
 Baal, et, Pl. id. Scheiterhaufen.
 Baand, Pl. id. Band.
 bag, Adv. hinten.
 bagtaler, jeg, verläume.
 balsamerer, jeg, balsamire.
 bander, jeg, fluche. Bands og skiænds, Fluchen
 und schimpfen.
 bange, Adj. bauge, furchtsam.
 bar, Adj. bloß.
 Barbarie, et, Barbarey.
 Bark, en, Rinde der Bäume.
 Barm, en, Busen.
 Barn, et, Pl. Børn, Kind.
 Barndom, en, Kindheit.
 Barsel, at lave til Barsel, schwanger seyn,
 at giøre Barsel, in die Wochen kommen.
 at ligge i Barselseng, in den Wochen liegen.
 Basune, en, Posaune.
 beboer, jeg, bewohne.
 Beboere, en, Pl. Beboerne, Bewohner.
 beder, jeg, bitte, 2) bete.
 bedrager, jeg, betriege, hintergehe.
 Bedragerie, et, Pl. Bedragerier, Betrug.
 bedækker, jeg, zudecke, verhülle.
 Been, et, Pl. id. Bein, Fuß, 2) Knochen.
 befaler, jeg, befehle, gebiete.
 begaaer, jeg, begehe.
 begge, beyde.
 Begiærlighed, en, Pl. Begiærligheder, Begierde, Ver-
 langen.
 begiærer, jeg, begehre, verlange.
 Begreb, et, Pl. id. Begriff, Einsicht.

begris

begriber, jeg, begreife, einsehe.
 Begyndelse, en, der Anfang.
 begynder, jeg, fange an.
 Behag, en, Gefallen, Belieben, Gutdünken.
 behagelig, angenehm, gefällig.
 behager, jeg, gefalle.
 behandler, jeg, tractire, begegne.
 behøver, jeg, gebrauche, bedürfe.
 beholder, jeg, behalte, 2) beybehalte.
 bekiender, jeg, bekenne, gestehe.
 Bekjendtskab, et, Bekanntschaft.
 bekiendt, Adj. bekannt, kund.
 beflemt, Adj. beängstigt, angst.
 Bekostning, en, Pl. Bekostninger, Unkosten;
 bekræfter, jeg, bejæbe, bestätige.
 bekymrer mig, jeg, bekymre mich.
 beklager, jeg, bedaure.
 beleer, jeg, belache, verspötte.
 beleger, ich, belege, einfasse.
 beleven, Adj. munter, lebhaft.
 beløber, det, beløber sig, es beläuft sich.
 belønner, jeg, belohne.
 bemerker, jeg, bemerke, wahrnehme.
 bemægtiger mig, jeg, bemächtige mich.
 B-merkelse, en, Bedeutung.
 Bequemmelighed, en, Gemächlichkeit.
 bequemer mig, jeg, bequeme mig wozu.
 bereder, jeg, bereite, zubereite.
 Beregning, en, Berechnung, Uberschlag.
 Beretning, en, Pl. Beretninger, Bericht, Erzählung.
 beretter, jeg, berichte, erzähle.
 beroer, jeg, beruhe.
 Berømmelse, en, Ruhm, Lopspruch.
 beseer, jeg, besehe, in Augenschein nehme.
 besjæder, jeg, besitze, zum Eigenthum habe.
 besjæterer, oder besjæter, einem einen Fallstrick lege.
 besjæler, jeg, beseele, belebe.

bestaa

bestadiger, jeg, beschädige, Schaden verursache.
 Bestaaffenhed, en, Beschaffenheit.
 Beskrivelse, en, Pl. Beskrivelser, Beschreibung.
 beskriver, jeg, beschreibe.
 beskylder, jeg, beschuldige, Schuld gebe.
 bestaaer, jeg, bestehe.
 bestandig, Adj. standhaft, beständig, 2) Adv. stets.
 bestemmer, jeg, bestimme, widme.
 bestikker, jeg, besteche mit Geld.
 bestiller, jeg, bestelle, 2) verrichte, thue.
 Bestilling, en, Pl. Bestillinger, Verrichtung, 2) Amt,
 Bedienung.
 bestrider, jeg, bestreite, 2) anfechte, streitig mache.
 bestyrer, jeg, regiere, herrsche worüber.
 bestædt, Adj. zuMuth, daran; ilde bestædt, übel daran.
 besynderlig, Adj. sonderbar, 2) eigen, besonder, 3) Adv.
 besonders, zumalen.
 i Besynderlighed, Adv. insonderheit, vornehmlich.
 Besøgelse, en, Pl. Besøgelser, Besuch.
 besværlig, Adj. beschwerlich, mühsam.
 besørger, jeg, besorge, Sorge trage wofür.
 betegner, jeg, bezeichne.
 betids, Adv. bey Zeiten.
 betiener, jeg, bediene.
 betaler, jeg, bezahle.
 betimelig, Adj. früh, bey Zeiten.
 betragter, jeg, betrachte, ansehe.
 Betragtning, en, Betrachtung.
 betrekker, jeg, beziehe, überziehe.
 betydelig, Adj. beträchtlich, wichtig.
 betyder, jeg, bedeute.
 betænker, jeg, bedenke.
 Betænkning, en, Bedenken.
 betvinger, jeg, bezwinge, bändige, zähme.
 bevarer, jeg, verwahre, aufbehalte, 2) beybehalte.
 bevidner, jeg, bezeuge.
 beviser, jeg, beweise.

Beviis,

Berviis, et, Pl. id. Beweis, 2) Zeugniß.
 bevæbnet, Adj. bewaffnet.
 bevægelig, Adj. beweglich, fähig das Herz zu rühren.
 bevæger, jeg, bewege, rühre.
 beværter, jeg, bewirthe.
 bider, jeg, beiße.
 Biefald, en, Benfall.
 bier, jeg, warte, harre.
 Bierg, et, Pl. Bierge, Berg, 2) Hügel.
 bilder mig ind, jeg, bilde mir ein, stehe in der Meinung.
 Billed, oder Billede, Pl. Billeder, Bild.
 billig, Adj. billig.
 binder, jeg, binde.
 biffer om, jeg, herumfladdre, bin unstätig.
 bitter, Adj. bitter, herbe.
 blaa, Adj. blau von Farbe.
 Blad, et, Blade, Blat.
 blander, jeg, mische, vermische.
 blant für iblant, Præp. unter.
 blegner, jeg, werde blaß, erblasse.
 bliid, Adj. poet. heiter, freundlich.
 Blink, en, Pl. id. Blick.
 bliver, jeg, bleibe, 2) werde.
 bliver ved, jeg, fahre fort, fortsetze.
 Blod, et, Blut, Geblüt.
 blodig, Adj. blutig.
 blodrig, Adj. blutreich.
 blotter, jeg, entblöße.
 blomstret, jeg, blühe.
 blues ved, jeg, schäme mich, erröthe.
 Blund, et, Schlummer.
 blye, Adj. blöde, schamhaft.
 blæser, jeg, blase.
 blød, Adj. weich, sanft.
 bløder, jeg, blute.
 Boe, en, Güter, Weublen, 2) Haus, Wohnung.
 Boelig, en, Pl. Boeliger, Wohnung.

boer,

- boer, jeg, wohne.
 Boeskab, et, Mobilien, Hausgeräth.
 Bog, en, Pl. Bøger, Buch.
 Bogstav, en, Pl. Bogstaver, Buchstab.
 Bogtrykkerie, et, Buchdruckerey, 2) Buchdruckerkunst.
 Bomuld, en, Baumwolle.
 Bonde, en, Pl. Bønder, Bauer.
 Bondestand, en, Bauerstand.
 Bord, Pl. Borde, Tisch, fra Bords, vom Tische, til
 Bords, zu Tische, am Bord, am Bord, zu Schiffe.
 borderet, Adj. bordirt.
 Borg, en, Ant. Burg, fester Ort.
 Borgelig, Adj. Bürgerlich.
 Borger, en, Pl. Borgere, Bürger, 2) Patriot.
 Borgerstand, en, Bürgerstand.
 bort, weg.
 bortgiver, jeg, vergebe, verschenke.
 bortordnet, Adj. poet. weggedonnert, durch den Don-
 ner verscheucht.
 brav, Adj. brav, rechtschaffen, 2) muthig.
 Bredde, en, Pl. Bredderne, Rand, 2) Ufer.
 breed, Adj. breit.
 Bret, et, Pl. Bretter, ober Bræder, Bret, Diele.
 Brev, et, Pl. Breve, Brief.
 bringer, jeg, bringe.
 brister, jeg, berste.
 Broder, en, Pl. Brødre, Bruder.
 Brud, en, Pl. Brude, Braut.
 Brudesakkel, en, Brautsackel.
 Brudesang, Brautgedicht, Hochzeitcarmen.
 Brug, en, Gebrauch, 2) Gewohnheit.
 brugelig, Adj. gebräuchlich.
 bruger, jeg, brauche.
 Brunsviger-Messe, Braunschweiger-Messe.
 Brusen, en, Brausen, Gesäuf.
 bryder, jeg, breche, auflöse, 2) verlege.
 Bryllup, et, Pl. Bryllupper, Hochzeit.

Bryst,

Bryst, et, Pl. Bryster, Brust.
 bryster mig, jeg, brüste mich, bin aufgeblasen.
 brændemerker, jeg, brandmähle.
 brænder, jeg, brenne, brænde af, abbrennen, im Feuer
 aufgehen.
 Brød, et, Pl. id. Brodt, 2) Bedienung, Amt.
 Brøde, en. Poët. Verbrechen.
 Bud, et, Pl. id. Bothe, 2) Nachricht, 3) Geboth, Befehl.
 bukker mig, jeg, bücke mich.
 Bulder, en, Gepolter, Lärm.
 byder, jeg, gebiete, 2) biete, erbiete mich.
 Bye, en, Pl. Byer, Stadt.
 bygger, jeg, baue.
 Bygning, en, Pl. Bygninger, Gebäude, 2) Bau, Bauart.
 Bygningskonst, en, Baukunst.
 Bygningsmaade, en, Bauart.
 Byrd, en, poët. Herkunft.
 bytter bort, jeg, umtausche, vertausche.
 bærer, oder bær, trage, führe, det bærer op, es sinkt
 nicht zu Boden, es schwimmt oben.
 baver, jeg, zittre.
 Bølge, en, Pl. Bølger, Welle.
 bør, jeg, muß, soll
 Bernelærdom, en, die Kinderlehre.
 bøvelig, Adj. biegsam, geschmeidig.
 bøyer, jeg, biege, neige.

C.

Karakter, en, Pl. Karaktere, Titul, Prädicat, 2) Sitten.
 Karaktericeret, Adj. titulirt, der einen Titul und Rang
 hat.
 Chrestomathie, en, Sammlung auserlesener Stücke.
 Cristnehue, en, Taufmüßchen.
 Comode, en, Pl. Comoder, eine Comode.
 Critik, en, Pl. Critiker, eine Critik.

D. Da,

D.

- Da, Conj. als, wie, 2) denn, alsbenn, damals.
 daaner, jeg, falle in Ohnmacht.
 Daare, en, Pl. Daarer, Thor, Narr.
 daarlig, Adj. thöricht.
 Daarlighed, en, Ehorheit.
 Dag, en, Pl. Dage, Tag, i Dag, heute, hver Dag, alle
 Tage, täglich.
 daglig, Adj. täglich, 2) gewöhnlich.
 Damp, en, Dampf, Rauch.
 dandser, jeg, tanze.
 Dandserinde, en, Tänzerin.
 danner, jeg, bilde.
 Dansk, Adj. Dänisch, 2) en Däne.
 Datter, oder Dotter, Pl. Døttre, Tochter.
 Deel, en, Pl. Dele, Theil.
 deler, jeg, theile.
 der, da.
 deraf, davon, 2) daher, deswegen.
 derefter, hernach, nach diesem.
 derfor, daher, deswegen.
 derhos, dabei.
 deri, darinnen.
 derimod, dagegen, hingegen.
 derom, davon.
 derpaa, darauf.
 dersom, Conj. wenn.
 dertil, dazu.
 derved, dadurch.
 des, desto, desto.
 desuagtet, dem ohngeachtet.
 desværre, leider!
 deylig, Adj. schön, heiter.
 Digt, et, Gedicht, 2) en Erdichtung.
 Digter, en, Dichter, Poet.
 Dicipel, en, Pl. Diciple, Schüler.

E

Dispus

Disputaz, en, Disputation.
 dog, allein, doch, 2) dennoch.
 Dom, en, Pl. Domme, Urtheil, Meinung.
 Dommere, en, Pl. id. Richter.
 Dorshed, en, Trägheit, Faulheit.
 Dragt, en, Pl. Dragte, Tracht, Kleidung.
 drager, jeg, ziehe.
 Drift, en, Pl. Drifter, Trieb, Antrieb.
 Drif, Drikke, en, Trunk, 2) Getränke.
 drikker, jeg, trinke.
 driller, jeg, vixire, zum Besten habe.
 driftig, Adj. dreist, kühn.
 driver, jeg, treibe.
 drukken, Adj. betrunken, besoffen.
 Drøm, en, Pl. Drømme, Traum.
 duelig, Adj. tüchtig, geschickt.
 Dug, en, Tau.
 dum, Adj. dumm, unwissend.
 dumdriftig, Adj. tollkühn.
 dunkel, Adj. dunkel, finster.
 dvæler, jeg, verzögere, zaudere.
 dyb, Adj. tief, 2) et, die Tiefe.
 dybsindig, Adj. tiefsinnig, scharfsinnig.
 Dybsindighed, en, Tiefsinn, Scharfsinnigkeit.
 Dyd, en, Pl. Dyder, Tugend.
 dydig, Adj. tugendhaft.
 Dyr, et, Pl. id. wildes Thier.
 dyrebar, Adj. theuer, werth.
 dyrker, jeg, baue, anbaue, 2) verehere.
 dækker, jeg, decke, 2) zudecke.
 Død, en, der Tod, til Døde, zum Tode, tödtlich.
 Død, Adj. todt, gestorben.
 dødelig, Adj. sterblich.
 døer, jeg, sterbe.
 dommer, jeg, urtheile, 2) richte, entscheide.
 Dødning, en, ein Todter, Todtengerippe.
 Dør, en, Pl. id. Thür.

L. Lf.

E.

- Ester**, Præp. nach, 2) Adv. nach, hernach.
esterat, Conj. nachdem.
esterfølger, jeg, nachfolge, nachahme.
Esterfølger, en, Nachfolger, 2) **Esterfølgerne**,
 Pl. Nachkommen, Nachwelt.
esterlever, jeg, nachlebe.
esterladen, Adj. nachlässig.
esterligner, jeg, nachahme.
Esterretning, en, Nachricht.
esterfom, Conj. weil, indem.
esterfporger, jeg, nachfrage.
estertragter, jeg, suche, nachjage.
Esterverden, en, Nachwelt.
Ederduun, en, Eyderdunen.
egen, Adj. eigen.
Egenfærlighed, en, Eigenliebe.
egennyttig, Adj. eigennützig.
Egensindighed, en, Eigensinn.
egensindig Adj. eigensinnig.
Egenskab, en, Eigenschaft.
egentlig, Adj. eigentlich.
Egn, en, Pl. Egne, Gegend.
egner, det egner mig, es ist mir anständig.
Egteskab, et, Pl. Egteskaber, Heyrath.
Effelhed, en, Efel, Abscheu.
elendig, Adj. elend.
eller, oder, 2) nach hverken und enten, noch.
ellers, sonst.
elskelig, Adj. geliebt.
elster, jeg, liebe.
Embede, et, Pl. Embeder, Amt, Bedienung.
Elfkere, en, Liebhaber.
Elfkov en, Poët Liebe.
empfindlig, Adj. empfindlich.
en, Art. ein, eine, ein,

een, ein einziger.
 end, 1) als, 2) wenn gleich, 3) so gar, hvorend, wo auch.
 endda, noch, dennoch.
 Ende, en, das Ende.
 eendeel, einige.
 endelig, endlich, zuletzt, 2) ja, durchaus.
 endelos, Adj. poet. unendlich, ohne Ende.
 endnu, noch.
 endog, auch, sogar.
 ender, jeg, endige, schliesse.
 ene, Adj. allein.
 eneste, einzig.
 enfoldig, Adj. einfältig.
 enformig, Adj. einförmig.
 Engel, en, Pl. Engle, Engel,
 enig, Adj. enig.
 Enighed, en, Einigkeit, Eintracht.
 Enlighed, en, Einsamkeit.
 Ensomhed, en, Einsamkeit, Stille,
 enten, entweder.
 enhver, ein jeder.
 er, jeg, bin, er til, da bin, existire.
 erfarer, jeg, erfahre.
 Erfaring, en, Pl. Erfaringer, Erfahrung.
 erindrer, jeg, erinnere.
 erkjender, jeg, etkenne.
 erobrer, jeg, erobre, in Besiz nehme.
 Erobring, en, Eroberung.
 Exempel, et, Pl. Exempler, Beispiel, for Exempel,
 zum Exempel.
 Ey, ni, nicht.
 eyer, jeg, besige.

S.

Saaer, jeg, bekomme, empfangen.
 faae, Adj. wenige.
 Saar, et, Pl. id. Schaaf.

Saa,

- Gad, et, Pl. Gade, Schüssel.
 Gadder, en, Pl. Gaddere, Gebatter.
 Gader, en, Pl. Sædre, Vater.
 falder, jeg falle, der falder für man findet; als der fal-
 der en Nængde Oer i Amerika; es giebt vieler.
 falde paa noget, worauf fallen, erfinden.
 falsk, Adj falsch, unwahr.
 falskelig, Adj fälschlich.
 Falskhed, en, Falschheit, Betrug.
 famler, jeg, tappe im Finstern.
 fanger, jeg, fange, ergreiffe.
 Fare, en, Pl. Farer, Gefahr.
 farlig, Adj gefährlich.
 Farve, en, Pl. Farver, Farbe.
 Farvel, Lebewohl, 2) et, Abschied.
 fatter jeg, fasse, begreife, einsehe.
 fast, Adv. fest, 2) beynahe.
 fattig, Adj. arm, dürftig.
 Favn, at tage i Favn, umarmen, herzen.
 favner, jeg, umfasse, herze.
 favr, Adj. poet. schön, heiter.
 feqter, jeg, fechte.
 Feil, en, Pl. id. Fehler, det slaaer feil, das hält nicht
 Stick, das trift nicht ein, at tage feil, sich irren,
 at tage feil af en Kiøbstæd og en Landsbye,
 ist ein Städtchen für ein Dorf ansehen.
 feiler, jeg, fehle, irre.
 Feldt, en, Feld, Krieg, til Feldts, zu Felde.
 Fest, en, Pl. Feste, Fest, Feyer.
 Fet, et, das Fett.
 Fjeld, et, Pl. Fjælde, Felsen, Berg.
 Fiende, en, Pl. Fiender, Feind.
 fiendelig, Adj. feindlich, feindselig.
 Fiendskab, et, Feindschaft, Feindseligkeit.
 fierde, Adj. das vierte.
 fin, Adj. fein, schön.
 finder, jeg, finde, entdecke.

- Singer, en, Pl. Singre, Singer.
 Siol, en, Violine.
 Sigter, jeg, fechte.
 Sirkantet, Adj. viereckigt.
 Sisse, en, Pl. Sisse Fisch.
 Sisser, en, Pl. Sessere, Fischer.
 Sisserie, en, Pl. Sisserier, Fischerey, Fischfang.
 Slest, Pl. die meisten.
 Sletter, jeg, schlechte.
 Sletter, jeg, herumziche, von einem Ort zum andern
 ziehe, unstätig bin.
 Slid, en, Gleis.
 Slittig, Adj. fleißig.
 Slod, en, Pl. Slode, Fluß.
 Slyder, jeg, fließe.
 Slyer, jeg, fliehe.
 Slygter, jeg, fliehe, die Flucht nehme.
 Slyver, jeg, fliege.
 Slock, en, Pl. Slocke, Schwarm, Haufe.
 Slatte, jeg, umziehe, 2) etwas aus seiner Stelle bewegen.
 Sloyel, et, Sammet.
 Slint, en, Kiesel, Felsen.
 Slugt, en, die Flucht.
 Sodd, en, Pl. Sodder, Fuß.
 Solk, et, Pl. id. Volk, 2) Pl. ohne Art. Leute; als Solk
 i Byen, die Leute in der Stadt, 3) Pl. mit Art. Sols
 kene, das Gesinde.
 for, Prep. für, 2) vor, 3) bey den Infinit. um, 4) bey
 den Adj. und Adv. zu, als: for meget, zu viel, 5)
 Conj. anstatt: fordi, weil.
 Soraar, et, der Frühling.
 foraarsager, jeg, verursache.
 Soragt, en, Berachtung.
 foragtelig, Adj. verächtlich.
 foragter, jeg, verachte.
 foranderlig, Adj. veränderlich.
 forargelig, Adj. ärgerlich, das Aergerniß giebt.

forans

forandrer, jeg, verändre, ändre.
 Forandring, en, Pl. Forandringer, Veränderung.
 forbedsker, jeg, verbittre, bitter mache.
 forbi, vorbei, vorüber.
 forbigaae, jeg, vorbegehe, übergehe.
 Forbindelse, en, Verbindung, Verpflichtung.
 forbinder, jeg, verbinde.
 forborgen, Adj. verborgen, heimlich.
 forbuden, Adj. verboten, unerlaubt.
 forbunden, Adj. verbunden.
 forbyder, jeg, verbiete, wehre.
 fordi, Conj. weil.
 Fordeel, en, Pl. Fordeele, Vortheil, Gewinn.
 fordobler, jeg, verdoble.
 fordreyer, jeg, verdrehe.
 Fordømmelse, en, Verdammung.
 fordømme, jeg, verdamme.
 fordriver, jeg, vertreibe.
 Fordring, en, Forderung.
 fordem, vormals, vormalig.
 fordayer, jeg, verdaue, 2) durchbringe.
 forebringer, jeg, vorbringe, vortrage.
 foregiver, jeg, vorgebe, vorschütze.
 forefinder, jeg, vorfinde, antreffe.
 forekommer, jeg, vorfomme, 2) vorbeuge.
 foregaaer, jeg, vorgehe, 2) übertreffe.
 foreener, jeg, vereinige.
 Forening, Vereinigung, Vertrag.
 forestaaer, jeg, vorstehe, regiere.
 foretager, jeg, vornehme, unternehme.
 forestiller, jeg, vorstelle, Vorstellung thun.
 Forfatter, en, Pl. Forfattere, Verfasser, Auctor.
 Forfædre, Pl. Vorfahren.
 forfæder, jeg, erschrecke, in Schreck setze.
 forfærdiger, verfertige, verarbeite.
 forfængelig, Adj. eitel.
 Forfængelighed, en, Eitelkeit.

fort

forfalder, jeg, verfalle.
 forfører, jeg, verführe.
 forfrifter, jeg, erfrische, erquicke.
 forglemmer, jeg, vergesse.
 Sorgemak, et, Borgemak.
 forgaaer, jeg, vergehe, untergehe.
 forgiaves, Adv. umsonst, vergeblich.
 forholder, jeg, verhalte, verwehre, versage.
 forhverver, jeg, erwerbe.
 forhindrer, jeg, verhindre, verwehre.
 forklaring, en, Erklärung, 2) der weitläufigere Ca-
 techismus Lutheri.
 forklarer, jeg, erkläre.
 forlader, jeg, verlasse, 2) verzeihe, zugebe.
 forladelse, en, Verzeihung, Vergebung.
 forlanger, jeg, verlange, heische.
 forliebt, Adj. verliebt.
 forløben, Adj. verlaufen.
 forladt, Adj. verlassen.
 forloret, Adj. verloren.
 forløser, jeg, erlöse, rette.
 formue, en, Vermögen, Güter.
 formeent, Adj. vermeynt, vorgegeben.
 formodning, en, Pl. Formodninger, Vermuthung.
 formedelst, Prap. vermittelst, wegen.
 formørker, jeg, verfinstre, verdunkle.
 formastelig, Adj. kühn, tollkühn.
 formindrer, jeg, verringere.
 forneder, jeg, erniedrige.
 fornøye, jeg, vergnüge, ergöße.
 fornøden, Adj. nothwendig, nöthig.
 fornem, Adj. vornehm, hauptsächlich.
 fornøst, en, Vernunft.
 fornøyelse, en, Vergnügen, Ergözung.
 fornøstigt, Adj. vernünftig.
 fornemmer, jeg, vernehme, empfinde.
 forplanter, jeg, verpflanze.

forrens

- forrender, jeg, verrerne, zu tode renne.
 forpligter, jeg, verpflichte, verbinde.
 Forretning, en, Berichtigung, Geschäfte.
 forrig, Adj. vorig, vormalig.
 forrascker, jeg, überrumple, überrasche.
 Forraadskammer, et, Borrathskammer.
 forstiller mig, jeg, verstelle mich.
 Forseelse, en, Versehen, Verbrechen.
 Forsikring, en, Versicherung.
 forsikrer, jeg, versichere, behaupte.
 forslaaer, det forslaaer, es versschlägt, at forslaae
 Tiden, die Zeit vertreiben.
 Forstand, en, Verstand, Vernunft.
 forstaaer, jeg, verstehe.
 Fosvar, et, Bertheidigung, Schutz.
 forsvarer, jeg, vertheidige, schütze.
 forsvarlig, Adj. hinlänglich, zureichend.
 Forsigtighed, en, Vorsicht, Behutsamkeit.
 forsømmer, jeg, vernachlässige, versäume.
 Forslag, et, Pl. id. Vorschlag,
 forsøger, jeg, versuche.
 forstyrer, jeg, störe, hindre.
 Forsorg, en, Vorsorge.
 Forskiel, en, Unterschied.
 forsmaaer, jeg, verschmähe, verachte.
 forsvinder, jeg, verschwinde.
 forsynlig, Adj. vorsichtig, haushälterisch.
 forsøder, jeg, versüße.
 Forskrækkelse, en Schreck, Entsetzen.
 forstylder, jeg, verschulde, verdiene.
 Sortale, en, Borrede.
 Sortvivelse, en, Verzweifelung.
 Sortaelning, en, Pl. Sortaelninger, Erzählung, Bericht.
 fortærer, jeg, verzehre.
 fortiener, jeg, verdiene.
 Sortieneste, en, Pl. Sortienester, Verdienst.
 fortæller, jeg, erzähle.

fortreffelig, Adj. fürtrefflich.
 Fortrin, et, Pl. id. Vorzug.
 Fortroelighed, en, Vertrauen.
 fortørnet, Adj. erzürnt, beleidigt.
 fortunlet, Adj. taumelnd, schwindelnd.
 fortvivler, jeg, verzweifle.
 fortabt, Adj. verloren.
 forudseer, jeg, voraussehe.
 foruden, Præp. außer.
 forundre mig, jeg, verwundere mich.
 forudfattet, Adj. ungegründet, was sich auf Berur-
 theile gründet.
 forvilder, jeg, irre mache.
 Forvandt, en, Verwandter, Blutsfreund.
 forvist, Adv. gewiß.
 forventer, jeg, erwarte.
 forvirret, Adj. verwirret, bestürzt.
 Forvirrelse, en, Verwirrung, Bestürzung.
 forædler, jeg, veredle, edler mache.
 Forældre, Pl. die Eltern.
 fra, Præp. von.
 fremad, vorwärts.
 fremfor, vor.
 Fred, en, Friede.
 Frelse, en, Errettung, Heil.
 Fremmed, en, Fremder, 2) Adj. fremd.
 Fremgang, en, Fortgang, Progres.
 fremskinner, jeg, hervorleuchte.
 fremstikker, jeg, hervorrage.
 Frende, en, Verwandter.
 frek, frech, 2) buhlerisch, verbuhlt, 3) kühn, unverzagt.
 fremdeles, Adv. ferner.
 frie, Adj. frey.
 Frihed, en, Freyheit.
 frisk, Adj. frisch, neu, 2) roh, nicht zubereitet.
 friemodig, Adj. freymüthig, unverzagt.
 Friestæker, en, Freydenker.

from,

- from, Adj. fromm, tugendhaft.
 Fryd, Poët. Freude.
 frygter, jeg, fürchte, befürchte.
 Frugt, en, Pl. Frugter, Frucht, 2) Obst.
 Fruentimmer, et, Pl. id. Frauenzimmer.
 Fro, et, Saame von Kräutern.
 Fronse, en, Pl. Fronser, Franze.
 Frygt, en, Furcht.
 frygtsom, Adj. furchtsam.
 fuld, Adj. voll, 2) besoffen.
 fuldkommen, Adj. vollkommen, völlig.
 Fuldkommenhed, en, Vollkommenheit.
 Fugl, en, Pl. Fugle, Vogel.
 fylder, jeg, fülle, erfülle.
 Fyrste, en, Pl. Fyrster, der Fürst.
 Fyrstendom, et, Pl. Fyrstendommer, Fürstenthum.
 Fæe, et, Pl. id. Vieh.
 Fædme, en, das Fett, die Fettigkeit.
 Fædreneland, et, Vaterland.
 fæisf, Adj. viehisch.
 fælder, jeg, fälle, 2) erlege ein Thier.
 fælleds, Adj. gemeinschaftlich.
 Færdighed, en, Fertigkeit, Geschicklichkeit.
 færdig, Adj. fertig, geschickt.
 fæl, Adj. garstig, 2) fürchterlich.
 føder, (jeg, gebähre, 2) ernähre.
 Fødebye, en, Geburtsort, Vaterstadt.
 Fødsel, en, Geburt.
 Fødselsaar, et, Geburtsjahr.
 Fødselsdag, en, Geburtstag.
 føler, jeg, fühle, empfinde.
 følesløs, Adj. fühllos, unempfindlich.
 Folge, en, Pl. Følger, Folge.
 følgelig, Adv. folglich, mithin.
 følger, jeg, folge, begleite.
 Følgestab, et, Gefolge, 2) Geleite.
 før, eher, 2) eher als für førend, 3) vorher, zuvor.
 forer,

fører, jeg, führe, leite.
 førend, eher als, bevor.
 Fødestavn, en, Geburtsort.
 først, Adj. erst, fra først af, vom Anfange an.
 Følelse, en, Pl. Følelser, Gefühl, Empfindung.
 Føye, en, Fug, Befugniß, Recht.
 føyer, jeg, bequeme mich nach jemanden, thue ihm was
 zu Gefallen.

G.

Gaar, i Gaar, gestern.
 gaaer, jeg, gehe, gaß, Imperat. poet. für gaac, gehe du.
 Gaffel, en; Pl. Gaffer, Gabel.
 gammel, Adj. alt, Compar. ældre, älter, Superl. ældst,
 ältest.
 Gang, en, Pl. gange, Mahl: als engang, einmal;
 mange gange, vielmal.
 Gangevogn, en, Kinderwagen, Gängelwagen.
 Garn, et, Garn, Zwirn.
 Gavn, Nutzen, Vortheil, til Gavns, rechtschaffen.
 gavner, jeg, nütze, schaffe Nutzen.
 gavnlig, Adj. nützlich, vortheilhaft.
 Gave, en, Pl. Gaver, Gabe, Geschenke, 2) Geschick-
 lichkeit.
 geistlig, Adj. geistlich.
 gemeen, Adj. gemein.
 gemeenlig, Adv. gemeinlich.
 genegen, Adj. geneigt.
 Gesandt, en, Pl. Gesandte, Abgesandter.
 gider, jeg, mag.
 gielder, jeg, gelte, Vermöge.
 gieldebunden, Adj. poet. verschuldet, der tief in Schul-
 den steckt.
 giemmer, jeg, verwahre, belege.
 Gienlyd, en, Wiederschall, Echo.
 Gierning, en, Pl. Gierninger, That, Handlung.
 gierne, Adv. gern, 2) gemeinlich.

gietter,

- gietter, jeg, muthmaße, rathe.
 gift, Adj. verheyratet.
 gifter mig, jeg, heyratet. *Giorer uillmaße. Gioring heyratet*
 giver, jeg, gebe, giver mig ud for, gebe mich wofür aus.
 Gæst, en, Pl. Gæster, Gast, Fremder.
 gior, jeg, mache, thue, gior efter, nachmache, nachahme.
 glad, Adj. froh, fröhlich.
 gladig, Adj. fröhlich, freudig.
 Glands, en, Glanz, Schimmer.
 Glas, et, Pl. id. Glas.
 glatter, jeg, glätte, glat mache.
 glemmer, jeg, vergesse.
 glipper, jeg, verfehle, det glipper ofte, es schlägt oft
 fehl, es trifft oft nicht ein.
 gloende, Adj. glühend.
 Glæde, en, Freude.
 glæder, jeg, erfreue.
 Gnist, en, Pl. Gnister, Funke.
 god, Adj. gut.
 Godhed, en, Güte.
 Gods, et, Pl. Godser, Landgut. 2) Sing. Güter, Hab-
 seligkeiten.
 godtroende, Adj. leichtgläubig.
 Graad, en, Thranen, das Weinen.
 graae Adj. grau, 2) en, Poët. der graue Haare hat, ein
 Greiß.
 Grad, en, Pl. Grade, Grad.
 Grav, en, Pl. Grave, Grab, Grube.
 graver, jeg, grabe.
 Green, en, Pl. Grene, Zweig, Ast.
 Greve, en, Pl. Grever, Graf.
 groer, jeg, wachse.
 grov, Adj. grob, unhöflich.
 gruelig, Adj. grausam.
 Grund, en, Pl. Grunde, der Grund, die Ursache,
 2) Grund, Boden.
 grunder, jeg, gründe.

grund:

grundmuret, Adj. von Mauerwerk.

græder, jeg, weine.

Grædsk, Adj. Gerechtich.

Grækenland, Griechenland.

Græs, et, Gras.

Græskar, et, Kürbs, (ein Gewächs.)

grøn, Adj. grün.

grønner, jeg, grüne, werde grün.

Grønlander, en, ein Grönländer.

Gud, en, Gott, Pl. Guder, Götter.

Guddom, en, Gottheit.

Gudinde, en, Pl. Gudinder, Göttinn.

Gudsfrygt, en, Gottesfurcht.

Guld, et, Geld.

Gunst, en, Gunst, Gewogenheit.

gunstig, Adj. günstig.

gyser, jeg, zittre, schauere.

H.

Haab, et, Hoffnung.

haaber, jeg, hoffe. *Haan Hoffung.*

Haand, en, Hænder, Hand.

Haandværk, et, Handwerk.

Haandværksfolk, Pl. Handwerker, Handwerksleute.

Haar, et, Pl. id. das Haar.

haard, Adj. hart.

Haardhed, en, Härte.

haardnakked, Adj. hartnäckig.

hader, jeg, hasse.

Halm, en, Streu.

halv, Adj. halb.

Halvdeelen, die Hälfte.

Hals, en, Pl. Hals, der Hals.

Hamp, en, Hanf.

Han, Pron. er, 2) das Männchen.

Handel, en, Handlung, Kaufmannschaft.

Handling, en, Handlung, That, 2) Kaufmannschaft.

hand

- Händler, jeg, treibe Handlung, 2) thue, handle.
 Hare, en, Harer, Haase.
 Harnisk, et Harnisch.
 Harkorn, Hartkorn, ein gewisses Maas, wornach die Län-
 deren in Dännemark eingetheilt sind, wie in Deutsch-
 land nach Scheffel-Ausfaat, oder Morgen Landes.
 haster, jeg, eile.
 hastig, Adj. geschwind, schnell.
 Hastighed, en, Geschwindigkeit, Schnelligkeit.
 Hat, en, Pl. Hatte, Hut.
 Havn, en, Pl. Havne, Haven.
 Hav, et, Pl. Have, Meer.
 haver, har, jeg, habe.
 Have, en, Pl. Haver, Garten.
 Heede, en, Heide, ungebautes Feld, 2) Hige.
 heder, jeg, heisse, werde genannt.
 heel, Adj. ganz.
 hester, jeg, heste, woran befestige.
 Hecke, en, Hecke.
 heller, lieber, 2) heller ikke, auch nicht.
 hellig, Adj. heilig.
 helliger, jeg, heilige, wenhe. *Hel der Zeit. Helvede Gille*
 helligholde, jeg, heilige, feyre.
 Helt, en, Pl. Helte, Held. *Helst zumast, vorzüglich.*
 Heltedigt, et, Heldengedicht.
 Hellighed, en, Heiligkeit.
 Hemmelighed, en, Geheimniß,
 hemmelig, Adj. heimlich.
 hemmer, jeg, hemme, in seinem Laufe aufhalte.
 hen, hu, ist öfters überflüßig.
 henbringer, jeg, hinbringe.
 hender, hendes, det hendes, det hender sig, es ge-
 schicht, trifft sich zu.
 hensalder, jeg, hinfalle, zerfalle.
 henslytter, jeg, hinglehe, 2) wegsetze.
 hensfører, jeg, hinführe, worauf beziehe.
 hengaær, jeg, hingehe.

Hen-

- henhører, jeg, gehöre.
 henkaster, jeg, hinwerfe.
 henløber, jeg, hinlaufe.
 Henseende, en, Pl. Henseender, Absicht, Betrachtung.
 Hensigt, en, Pl. Hensigter, Absicht. Endzweck.
 Henrykker, jeg, entzücke.
 henter, jeg, hole, herbenbringe.
 henvader, jeg, hinwade.
 her, hier.
 herester, nach diesem.
 Herre, en, Pl. Server, der Herr.
 Herremand, en, Proprietair.
 Herredom, et, Herrschaft.
 Hest, en, Pl. Heste, Pferd.
 herster, jeg, herrsche, regiere.
 Hevn, en, Rache.
 hid, hieher.
 Hielpemiddel, et, Hülfsmittel.
 hielper, jeg, helfe. Hielp Gud, ist das Compliment,
 was man macht, wenn einer niezet
 Hielp, en, Hülfe.
 hiem, nach Hause, 2) et, Heimath, eigene Wohnung.
 hiemme, zu Hause.
 Hierte, et, Pl. Heierter, Herz.
 hierte, Adj. herzlich, geliebt.
 Hierne, en, Pl. Hierner, Gehirn.
 Hiernestkal, en, Hirnschale, Hirnschedel.
 hilser, jeg, grüße.
 Himmel, en, Pl. Himle, Himmel.
 hiin, Pron. jener.
 hindrer, jeg, bindre, vorbeuge.
 hinanden, einander.
 Hiord, en, Pl. Hiorde, Heerde.
 Hiort, en, Pl. Hiorte, Hirsch.
 himmelsk, Adj. himmlisch.
 hist, dort, hist og her, hin und wieder.
 Historie, en, Pl. Historier, Geschichte.

Sob,

- Hob, en, Haufe, Menge.
 Hof, et, Pl. Hofse, der Hof.
 Hofmand, en Hofmann.
 Hofmester, en, Hofmeister.
 holder, jeg, halte, at holde en med Sælftab, einem
 Gesellschaft leisten, holder for, jeg, halte dafür,
 myne, at holde af en, jemanden lieben.
 Honning, en, Honig.
 Hornqurg, et, das Hornvieh.
 hos, Præp. bey, unter.
 hoslagd, Adj. beygelegt.
 Hoved, et, Pl. Hoveder, Kopf.
 Hovedindhold, et, Hauptinhalt.
 Hovedregel, en, Hauptregel.
 Hovmod, en, Stolz, Hochmuth.
 hovmoder mig, jeg, thue groß womit, prahle.
 Hovedstad, en, Hauptstadt, Residenz.
 Hu, en, poet. Gedanken, Andenken, at komme i Hu,
 eingedenk seyn, erinnern.
 Hud, en, Pl. Hude, Haut, 2) Fell. *Hud Loy*
 Hule, en, Pl. Huier, Höhle. *Huul Fool*
 Hund, en, Pl. Hunde, Hund.
 huld, Adj. treu, hold.
 hundrede, hundert.
 Hunger, en, der Hunger, 2) die Hungersnoth.
 hurtig, Adj. geschwind, schnell.
 Huus, et, Pl. Huse, Haus, Gebäude.
 Huusdyr, et, Hausthier, zahmes Thier.
 Huusgeraad, et, Hausgeräth.
 Huusfader, en, Hausvater.
 Huusholdning, en, Haushaltung.
 Huusholder, en, Haushalter, Wirthschaftlich.
 Huusholderse, en, Haushälterinn.
 Hustrue, en, Pl. Hustruer, Weib, Ehefrau.
 hvad, was.
 hvelvet, Adj. gewölbt.
 hvem, hvo, wer.

F

hver,

Hver, hvert, jeder, jede, jedes.
 hverken, weder.
 hvi? warum?
 hvilken, relat. welcher, welche, welches.
 Hvirvel, en, Wirbel.
 Hvile, en, Ruhe.
 Hvis, wo, hvis ey, wo nicht.
 hvid, Adj. weiß von Farbe.
 hvor, wo, wie.
 hvoraf, wovon.
 hvordan, wie.
 hvorfor, warum.
 hvorfra, woher.
 hvorhen, wohin.
 hvori, worinnen.
 hvorledes, wie.
 hvormed, womit, wodurch.
 hvorum, wovon.
 hvortil, wozu.
 hvortit, wie oft.
 Hytte, en, Pl. Hytter, Hütte.
 Hæl, en, Pl. Hæle, Ferse, i Hælene, hinter her, auf dem
 Fusse nach.
 Hændelse, en, ungefährer Zufall.
 hænger, jeg, hange.
 Hængesæng, en, Hangebett.
 hærdet, jeg, erhærte, hart mache.
 hæslig, Adj. häßlich, garstig.
 høflig, Adj. höflich, gefällig.
 hører, oder hør, jeg, høre, 2) gehöre, det hører mig til,
 es gehöret mir, hører op, aufhöre.
 hester, jeg, erndte.
 Høy, en, Pl. Høye, Hügel.
 høy, Adj. hoch, erhaben, 2) laut.
 Høyagtelse, en, Hochachtung.
 Høyde, en, Höhe.
 høystæred, Adj. hochgeehrt.

Høye

Soytid, en, großer Feiertag, Fest.
hoytidelig, Adj. feyerlich.

J.

J, Prap. in.

J, Exclam. ey!

Jagd, en, die Jagd, das Jagen.

Jagret, en, die Jagdgerechtigkeit.

jagttager, jeg, in Acht nehme, beobachte.

Jammer, en, Jammer, Elend.

iblant, Prap. unter, zwischen, 2) Adv. zuweilen, dann
 und wann.

idel, Adj. eitel.

idelig, Adv. stets.

i det, Conj. indem, als.

jeg, Pron. ich.

jevner, jeg, gleichmache, at lade Verden jevne sich
 selv, sich um nichts in der Welt zu bekümmern,
 alles gehen lassen, wie es kann.

i Sald, Conj. falls.

igien, wieder, 2) zurück, übrig.

igiennem, Prap. durch.

igiennemgaaer, jeg, durchgehe, 2) überstehe, überwinde.

igiennemtrekker, jeg, durchziehe.

ikke, nicht.

ikkun, nur.

Ild, en, Feuer.

iler, jeg, eile.

imedens, Conj. indessen daß, zu der Zeit als.

imellem, Prap. zwischen, unter, 2) Adv. zuweilen.

imidlertid, inzwischen, indessen.

ind, hinein.

indbyrdes, Adv. unter einander, gemeinschaftlich.

indbyder, jeg, einlade.

Indbildning, en, Einbildung, 2) Stolz.

indbilder mig, jeg, bilde mir ein, stehe in der Meinung.

inden i, inwendig.

Indbygger, en, Pl. Indbyggere, Einwohner.

Indfald, et, Pl. id. Einfall.

indfalder, jeg, einfälle, 2) befsalle.

indfører, jeg, einführe, in Gang bringe.

Indgang, en, Eingang.

ingetogen, Adj. eingezogen, still, gefekt.

indhegner, jeg, einzäune, einschließe.

Indkomster, Pl. die Einkünfte, Einnahme.

indlader, jeg, einlasse.

indlagt, Adj. eingelegt, 2) bengelegt.

indplanter, jeg, einpflanze.

indretter, jeg, einrichte.

Indretning, en, Einrichtung.

indseer, jeg, fehe ein, verftehe.

indflutter, jeg, schließe ein, einfpere.

indskrænkt, Adj. eingeschränkt,

indtager, jeg, einnehme, rühre.

indtil, Conj. bis daß, bis.

Indvortes, das Innere.

ingen, intet, kein, keines, 2) niemand.

ingenstæds, Adv. nirgende.

intet, nichts.

jo, ja, at jo, daß nicht, 2) bey den Adj. je.

Jord, en, die Erde.

jordisk, Adj. irdisch.

Jffe, en, Scheitel.

i tu, entwöhen.

just, Adv. eben.

Justizræd, en, Justizrath.

Iver Lifer

*Ivar befunden
Iver Lifer
Iver Lifer*

K.

Kaager, jeg, kochte.

Kaagning, en, wenn etwas kocht.

Kaar, et, Bedingung, Umstände.

Kalder, jeg, nenne, 2) rufe.

Kalk, en, Kalk.

Kalv, en, Adj. Kalve, Kalb.

Kaarde Ivar

Kaas 9. Mrg.

Kæmpe Lifer

Kage Lifer

Kald 10. Mrg. Pan,

Kald 10. Mrg. vocation

- kan, jeg, kann.
 kansee, vielleicht.
 Kar, et, Pl. id. Gefässe, Topf.
 Kaster, jeg, werfe.
 Keyserdom, et, Pl. Keyserdommer, Kayserthum.
 Keyser, en, Pl. Keyserer, Kayser.
 Kiender, jeg, kenne, verstehe.
 Kiendes ved en, jeg, einen wofür erkennen.
 Kiempe, en, Pl. Kiemper, Kiese.
 Kiernehuus, et, das Wesen, worinnen der Kern in Aep-
 feln, Birnen u. d. gl. steckt.
 Kiordel, en, Rock.
 Kiædel, en, Kessel.
 Kiædsommelighed, en, Ueberdruß, Langeweile.
 Kiæler, jeg, at kiæle for en, mit einem Zärteln, ver-
 zärteln.
 Kiæf, Adj. tapfer, muthig.
 Kiær, Adj. lieb.
 Kiærlig, Adj. liebreich, freundlich.
 Kiærlighed, en, Liebe.
 Kiøb, et, Kauf.
 Kiøbmand, en, Kaufmann.
 Kiød, et, Fleisch.
 Kiøber, jeg, kaufe.
 Kiøn, et, Pl. id. Geschlecht.
 Klasse, en, Pl. Klasser, Klasse.
 Klar, Adj. helle, deutlich.
 Klang, en, Klang, Laut.
 Klinge, en, Klinge an einem Degen.
 Klippe, en, Pl. Klipper, Felsen, Klippe.
 Flug, Adj. flug.
 Klogskab, en, Klugheit.
 Klæder, Pl. Kleider.
 Klækker op, Klækker paa, auffuttere, mit zärtlicher Sorg-
 falt groß ziehe.
 Kløver, jeg, spalte.
 Klæder, jeg, kleide, anziehe.

- Fnap, faum.
 Kny, en, Pl. Knive, Messer.
 Knye, en, Mucksen, Laut.
 Knæe, et, Pl. id. Knie.
 Knæf, et, Stoß, Streich.
 Knæler, jeg, knie, auf die Knie fallen.
 Koe, en, Pl. Køer, Kuh.
 Fold, Adj. kalt.
 Fommer, jeg, komme.
 Kone, en, Pl. Koner, Frau, Weib.
 Konge, en, Pl. Konger, König.
 Kongerige, et, Königreich.
 Konst, en, Pl. Konster, Kunst.
 Konstig, Adj. künstlich, durch Kunst gemacht.
 Konstner, en, Künstler.
 Konstord, et, Kunstwort.
 Kors, et, Kreuz.
 Fort, Adj. kurz.
 Kort, et, eine Karte.
 Fortelig, Adj. tüzlich.
 Postbar, Adj. kostbar, schäßbar.
 Foster, jeg, koste.
 Krands, en, Pl. Brandse, Kranz.
 Kraft, en, Pl. Kræfter, Kraft, Wirkung.
 Kreatur, et, Pl. Kreaturer, Geschöpf, 2) die Thiere
 und insonderheit die zahmen Hausthiere.
 Krig, en, Pl. Krige, Krieg.
 Krigsmagt, en, Kriegsmacht.
 Krog, en, Winkel.
 Krone, en, Pl. Kroner, Krone.
 Krop, en, Pl. Kroppe, Leib, Körper.
 Frymper mig, jeg, krümme mich wie ein Wurm.
 Kronik, en, Pl. Kroniker, Kronik, abentheuerliches
 Märchen.
 Fun, Funs, nur.
 Kundskab, en, Kenntniß.
 Fyser, jeg, erschrecke, in Schreck setze.

L.

- Lade, en, Mine, Gebehrde.
 lader, jeg, lasse.
 laller, jeg, falle wie ein Kind.
 Lampe, en, Pl. Lamper, Lampe.
 Land, et, Pl. Lande, Land, her til Lands, hier zu Lande.
 Landsbye, en, Dorf.
 Landflygtig, Adj. aus dem Lande verwiesen.
 Landsmand, en, Landsmann.
 lang, Adj. lang, 2) langt, weit, langt fra, weit entfernt.
 langsom, Adj. langsam.
 langvarig, Adj. langwierig.
 Lap, en, Lappländer.
 Last, en, Pl. Laster, das Laster, 2) Last, Bürde.
 latterlig, Adj. lächerlich.
 lav, Adj. niedrig, 2) seichte.
 laver, jeg, bereite, mache.
 leder, jeg, suche, nachspüre, 2) leite, führe.
 ledig, Adj. ledig, müßig.
 Lem, en, Pl. Lemmer, Glied, Gliedmaaß.
 leer, jeg, lache, leer ud, auslache.
 Leer, en, Ton.
 Leerkar, et, Gefäß von Ton.
 Legemet, Pl. Legemer, Leib, Körper.
 legger, jeg, lege, at lege sig ud med nogen, sich jemanden zum Feinde machen, legger op, lege hin, erspare.
 Lerke, en, Pl. Lerker, Lerche.
 let, Adj. leicht.
 letsindig, Adj. leichtsinnig.
 letter mig, jeg, hebe mich auf.
 Leye, et, Lager, Bett.
 leyer, jeg, miethen, heure, 2) leyer ud, bort, vermiethe, verheure.
 Leylighed, en, Gelegenheit.

- lever, jeg, lebe.
 Levemaade, en, Lebensart.
 Levninger, en, Pl. Levninger, Ueberbleibsel, Trümmern.
 Levnet, et, Leben, Wandel.
 lig, Adj. gleich, deres Lige, ihres Gleichen.
 lige, Adv. eben, 2) gleich, gerade.
 Lighed, en, Gleichheit.
 Ligemand, en, eines Gleichn.
 ligegyldig, Adj. gleichgültig.
 ligejaa, eben so.
 ligestom, gleichsam, 2) gleichwie.
 ligeledes, Adv. gleichfalls, ungleichem.
 liden, oder lille, klein.
 lidt, oder lidt, wenig.
 lider, jeg, ich leide.
 liflig, Adj. angenehm, süß.
 ligger, jeg, liege.
 ligner, jeg, gleiche.
 Lindetræ, et, Linde.
 lindrer, jeg, lindere, verringere.
 Lindring, en, Linderung.
 Lise, en, Poët. Ruhe, Erquickung.
 List, en, List, verschmitztes Wesen.
 lister mig, jeg, schleiche.
 Liv, et, Leben, 2) Leib, Taille.
 Lod, et, Loos, Theil.
 Løkkemad, en, Lockspeise.
 Lomme, en, die Tasche.
 Lov, en, Pl. Love, Gesetz.
 lover, jeg, verspreche, verheisse.
 loblig, Adj. gesetzmäßig, rechtmäßig.
 Lovsang, en, Loblied.
 Lue, en, Flamme.
 lutter, Adv. lauter.
 Luun, i Luun, geschwirmt, frey für Sturm und Regen.
 Luft, en, die Luft.

lyder,

- lyder, jeg, lausche, horche, 2) gehorche.
 lyser, jeg, leuchte.
 Lyfsalighed, en, Glückseligkeit.
 lydelig, Adj. laut; vernehmlich.
 Lys, et, Pl. id. Licht.
 lytfelig, Adj. glücklich,
 Lyd, en, Laut.
 lydig, Adj. gehorsam.
 Lykønsning, Glückwunsch.
 lyver, jeg, lüge.
 Lykke, en, Glück.
 Lyst, en, Lust, Begierde.
 Lystgaard, en, Lustgarten.
 Lænke, en, Pl. Lænker, Kette, Fessel.
 Længsel, en, Verlangen, Sehnsucht.
 Lærling, en, Lehrling
 Læser, en, Pl. Læsere, der Leser.
 lærd, Adj. gelehrt.
 længe, Adv. lange.
 Lær, et, das Leder.
 lærer oder lær, jeg, lerne, 2) lehre, at lære fra sig,
 lehren.
 Lærebog, en, Lehrbuch, Lesebuch.
 Lærere, en, Pl. id. Lehrer.
 læser, jeg, læser for, vorlese, læser op, herlese, ablese,
 abfündige.
 Lærdom, en, Pl. Lærdomme, Lehre.
 løber, jeg, laufe, løber af, laufe aus, (von einer
 Uhr.)
 Løfte, et, Pl. Løfter, Versprechen, Verheißung.
 løser, jeg, løse, auflöse.
 Løssagtighed, en, Buhleren, verbuhlttes Wesen.
 Løgn, en, Pl. Løgne, Lüge, Unwahrheit.
 Løverdag, en, Sonnabend.
 Løndom, en, geheimer Ort, i Løndom, heimlich.
 Løb, et, Lauf.
 løs, Adj. los, frey.

M.

- Maa, jeg, muß, 2) mag.
 Maade, en, Pl. Maader, Art, Weise.
 Maaltid, en, Mahlzeit.
 Maane, en, Mond.
 maaskee, vielleicht.
 Mad, en, Essen, Speise.
 magelig, Adj. gemächlich, bequem.
 Magelighed en, Gemächlichkeit.
 Mage, en, das Weibchen, oder Männchen, meist bey Thieren.
 Mademoiselle, en, also werden die Françoisen und Haushälterinnen in vornehmen Häusern genannt.
 Madik, en, Made, kleiner Wurm.
 Magt, en, Macht, Gewalt.
 Maal, et, Ziel, 2) Maaß.
 mandig, Adj. männlich, herbhaft.
 Mand, en, Pl. Mand, Mann.
 Maneer, en, Pl. Manerer, Manier, Weise.
 mange, Pl. viele.
 Mangel, en, Pl. Mangler, Mangel.
 Mandsperson, en, Mannsperson.
 mangel, mancher.
 maler, jeg, mable mit dem Pinsel, 2) auf der Mühle.
 Mark, en, Pl. Marke, Feld.
 Mave, en, Magen.
 mat, Adj. mat, müde.
 Miskundhed, en, Barmherzigkeit, (bey den Theologen).
 mod, Præp. gegen, wider, 2) entgegen.
 Mod, et, Muth.
 modig, Adj. muthig.
 Modgang, en, Biedervärtigkeit.
 Modersmaal, et, Muttersprache.
 Mode, en, Pl. Moder, Mode, Gewohnheit.
 Moder, en, Pl. Modre, Mutter.
 moden, Adj. reis.

modis

modfiger, jeg, widerspreche.
 modtager, jeg, empfang, in Empfang nehme.
 moderlig, Adj. mütterlich.
 Modstand, en, Widerstand.
 Mon? Partic. interr.
 Morgen, en, der Morgen, i Morgen, Morgen, i Mor-
 ges, heute Morgen, om Morgen, des Morgens.
 mueligt, Adv. vielleicht
 murer, jeg, maure, aufmaure.
 muelig, Adj. möglich.
 Mund, en, Pl. Munde, der Mund.
 munter, Adj. munter.
 Muld, en Staub, Erde, Moder.
 Mundsveyer, et, Hauch.
 Munterhed, en, Munterkeit.
 Myr, en, Pl. Myrer, Ameise.
 Mærke, et, Kennzeichen, 2) Wahrnehmung.
 mægtig, Adj. mächtig.
 mæt, Adj. satt.
 mæ, Adj. mürbe.
 Mærke, et, Finsterniß.
 moder, jeg, begegne, 2) vor Gericht erscheine.
 Møye, en, Mühe, Beschwerlichkeit.
 mærk, Adj. mühsam.
 møysom, Adj. dunkel, finster.

N.

Naade, en Gnade.
 naadig, Adj. gnädig.
 naar, Conj. wenn.
 Naboer, en, Pl. Naboer, Nachbar.
 nagende, Adj. nagend, beißend.
 Nat, en, Pl. Nætter, Nacht.
 Nattergal, en, Nachtigal.
 Nar, en, Pl. Narrer, Nar, Thor.
 narrer, jeg, vixire, 2) betriege.

Natur,

Natur, en, Pl. Naturer, Natur.
 naturfyndig, Adj. naturfundiger.
 naturlig, Adj. natürlich.
 naturligviis, Adv. natürlicherweise.
 Navn, et, Pl. Navne, Name,
 ned, unten, herab.
 nederst, Adj. unterst.
 nedstammer, jeg, herabstamme.
 nedstagen, Adj. verzaagt, kleinmüthig.
 nedsenker, jeg, herabsinke.
 Nep, et, Schnabel.
 ney, nein.
 neppe, kaum.
 net, Adj. net, schön.
 ni, neune.
 nidkiær, eifrig, beflissen.
 Nidkiærhed, en, Eifer.
 nogen, jemand, 2) irgend einer.
 nogentid, Adv. jemals.
 nogenlunde, Adv. einigermaaßen.
 noget, etwas.
 nogensinde, jemals.
 nogle, Pl. einige.
 nok, genug.
 Nordersiden, die Gegend nach Norden.
 nu, igt, nun.
 nu omstunder, igt, heutiges Tages.
 nyder, jeg, genieße.
 nye, Adj. neu.
 nyelig, Adj. neulich.
 nyser, jeg, nieße.
 nytter, jeg, nütze, Nutzen schaffe.
 Nytte, en, Nütze, Vortheil.
 nægter, jeg, leugne, 2) versage.
 nærmer, jeg, nähere, komme näher.
 nær, nahe, ikke nær, lange nicht.
 Næring, en, Nahrung, Gewerbe.

nær

nærværende, Adj. gegenwärtig.
 Næste, der nächste, 2) Nebenmensch.
 næsvis, Adj. näseweis
 nævner, jeg, nenne.
 nøder, jeg, nöthige, zwinge.
 nødig, Adj. nöthig, at have nødig, brauchen.
 nødvendig, Adj. nothwendig.
 nøgen, Adj. Pl. nøgne, nackt, entblößt.
 nøyer mig, oder nøyes, begnüge.
 nøye, Adv. genau.
 nøysom, Adj. vergnügfsam.

⓪.

Offentlich, Adj. öffentlich.
 Offer, et, Pl. Offere, Opfer.
 ofrer, jeg, opfere.
 Ofring, en, Pl. Ofringer, Opferung, Opfer.
 ofte, oft.
 og, Coppel. und 2) auch für ogsaa.
 Olie, en, Del.
 om, Præp. von, 2) um, 3) Conj. wenig, 4) om iffe, wo
 nicht, 5) Interr. ob.
 omdanner, jeg, umbilde, in eine andre Form gieße.
 omdenskiønt, Conj. obgleich.
 Omgang, en, Umgang.
 omgaaes med, jeg, gehe womit um.
 omgiængelig, Adj. gefellig, gesellschaftlich.
 omhalser, jeg, um den Hals falle,
 omkring, Adv. um, herum.
 omringer, jeg, umgebe.
 omsider, Adv. endlich, zuletzt.
 omsonst, Adv. umsonst, vergebens.
 omspørger, jeg, befrage.
 omspænder, jeg, umspanne, umgebe.
 omsøgt, Adj. weit herum gesucht, allenthalben gesucht.
 om trent, Adv. beynæbe, ohngefähr.

omvang

omvänderer, jeg, herumirre.
 omvender, jeg, umkehre, 2) befehre, 3) verändere.
 omvanker, jeg, herumziehe, umflacke.
 ond, Adj. böß, boshast.
 op, auf, hinauf.
 Opførsel, en, Aufführung.
 opfører, jeg, aufführe.
 opføder, jeg, aufziehe, groß ziehe, ernähre.
 opløser, jeg, auflöse, trenne.
 Opholdsstæd, et, Ort des Aufenthalts, Aufenthalt.
 oprører, jeg, aufrühre, in Bewegung setze.
 opliver, jeg, ermuntere, erquickte.
 oprinder, aufgehe, von der Sonne.
 opstiger, jeg, aufsteige.
 Ophold, et, Aufenthalt, 2) Lebens Unterhalt.
 opfylder, jeg, erfülle, 2) Genüge thue.
 opvækker, jeg, erwecke, 2) rege mache.
 opholder, jeg, aufhalte, zurückhalte, 2) unterhalte,
 ernähre.
 opelsker, jeg, groß ziehe, warte, (von den Pflanzen).
 Opsigt, en, Aufsicht.
 opdrager, jeg, erziehe.
 oprigtig, Adj. aufrichtig.
 opdager, jeg, entdecke.
 opretter, jeg, errichte.
 opsøger, jeg, aufsuche, nachspüre.
 opgraver, jeg, grabe aus der Erde,
 ophøyer, jeg, erhebe.
 Opvartning, en, Aufwartung.
 opfinder, jeg, erfinde.
 optager, en, jeg, aufnehme.
 Opfindelse, Erfindung.
 opfylder, jeg, erfülle.
 opoffere, jeg, aufopfere.
 Oprugtelse, en, Erziehung.
 Opdragelse, en, Erziehung.
 oplyst, Adj. erleuchtet, aufgeklärt.

opnaaer,

opnaaer, jeg, erreiche, 2) einhole.
 Oprindelse, en, Ursprung.
 opstaaer, jeg, entstehe, 2) aufstehe.
 opløfter, jeg, in die Höhe hebe, erhebe.
 ophænger, jeg, aufhänge, aufknüpfe.
 ophugger, jeg, aufbaue.
 Orakel, en, Pl. Orakler, das Orakel.
 Ord, et, Pl. id. Wort.
 Orden, en, Pl. Ordener, Ordnung, 2) Orden, Stand.
 Ordbog, in, Wörterbuch.
 ordentlig, Adj. ordentlich, 2) gewöhnlich.
 Orm, en, Pl. Orme, Wurm.
 over, Præp. über.
 overalt, Adv. überall, allenthalben.
 overiler, jeg, übereile.
 overgaaer, jeg, übertreffe.
 overenstemmer, jeg, übereinstimme.
 overgiver, jeg, übergebe, überliefere.
 overstaaer, jeg, überstehe, überwinde.
 overmaade, Adv. überaus, über die Maassen.
 overlegger, jeg, überlege, bedenke.
 oversvømmer, jeg, überschwimme.
 oversætter, jeg, übersehe.
 overtaler, jeg, überrede.
 Overtroe, en, Aberglaube.
 overvinder, jeg, überwinde, besiege.
 Orse, en, Pl. Orne, der Dohse, das Kind.

P.

Paa, Præp. auf, an.
 Pallads, en, Pl. Palladser, Pallast.
 Papiir, et, Pl. Papire, Papiir.
 passer, jeg, veranstalte, verfüge.
 parrer, jeg, paare.
 peen, Adj. fein, süß.
 Penninge, ein veraltetes Wort für Penge, Pl. Geld.
 Penge, Pl. Geld, Gelder.

perlez

- perlesfarved, Adj. von Perlenfarbe.
 Perle, en, Pl. Perler, Perl.
 Person, en, Pl. Personer, Person, Mensch.
 Pipe, en, Pfeiffe.
 piber jeg, pfeiffe.
 Pige, en, Pl. Piger, Mädchen.
 Pine, en, Pein, Quaal.
 Pül, en, Pl. Pile, Pfeil.
 pleyer, jeg, pflege.
 Plage, en, Pl. Plager, Plage.
 Plads, en, Plag, Stelle, 2) Amt.
 Plet, en, Pl. Pletter, Fleck.
 Plante, en, Pl. Planter, Pflanze.
 plat, Adj. flach.
 Pligt, en, Pl. Pligter, Pflicht.
 Poet, en, Pl. Poeter, Poet, Dichter.
 Pode, en, Pl. Poder, Pflanze.
 Port, en, Pl. Porte, Pforte, wo man hinein fahren
 kann.
 Potte, en, Pl. Potter, Topf, Geschirr.
 Pottemager, en, Töpfer.
 Presse, en, die Buchdruckerpresse.
 Priis, en, Preis, Werth.
 Proces, en, Pl. Processer, Proces, Rechtshandel.
 Prinds, en, Pl. Prindser, Prinz.
 Prydelse, en, Schmuck, Zierrath.
 prygler, jeg, prüggle, schlage.
 prædiker, jeg, predige.
 Præst, en, Pl. Præster, Priester, Prediger.
 prøver, jeg, prüfe.
 Psalme, en, geistliches Lied, 2) die Psalmen Davids.
 Pung, en, Punge, Beutel.

Q.

- Quit, Adj. frey, at gaæe quit af noget, worum ge-
 bracht werden, das, was man sucht, nicht erreichen.
 Quinde, en, Pl. Quinder, Weib.

Quæg,

Quæg, Pl. Bieh.
 quæler, jeg, erdrofle, 2) quæle.
 Quælelse, en, Quaal, Angest.

R.

Kaab, et, Ruf, Geschrey. *Rakne Anifr*
 raaber, jeg, ruse, schreye, raaber paa, id.
 Raad, et, Pl. id. Rath, 2) Vermögen, han har gode
 oder slette Raad, er ist guter oder schlechter Dinge.
 raader, jeg, rathe, at lade sig raade, sich sagen lassen,
 nicht eigensinnig seyn.
 raac, Adj. roh, grob.
 ramme, ramme Alvor wahrer Ernst.
 Rang, en, Rang.
 rar, Adj. selten.
 raver, jeg, taumle als ein Besoffener.
 Rede, en, Redt.
 Redelighed, en, Redlichkeit.
 redelig, Adj. redlich.
 redder, jeg, rette, errette.
 reder, at rede Seng, Bett mache.
 reent, Adj. ganz und gar, rein.
 Regel, en, Pl. Regler, Regel.
 regierer, jeg, regiere, herrsche.
 regner, jeg, rechne, 2) det regner, es regnet.
 Regieringskonst, en, Regierungskunst.
 Regent, en, Regent, Beherrscher.
 renser, jeg, reinige.
 Rentepenge, Pl. Zinse.
 Regierung, en, Regierung.
 Rest, en, Ueberrest, Ueberbleibsel.
 reddesløs, Adj. poet. ohne Errettung.
 retter, jeg, richte.
 Ret, en, Recht, Billigkeit, 2) Gericht, Richtstuhl,
 3) Gericht Essen, at sætte en til Rette, et-
 nem

nem einen Verweis geben, at gaae i Kette
med nogen, mit jemand vor Gericht erschei-
nen.

ret, Adj. recht, gerecht, 2) rechtschaffen.

retfædig, Adj. rechtschaffen.

reiser, jeg, reise, at reise sig, sich aufrichten.

Reise, en, Pl. Reiser, Reise.

rig, Adj. reich.

Rigdom, en, Rigdomme, Reichthum.

Rige, et, Pl. Riger, Reich.

Rigsdag, en, Reichstag.

Rift, en, Pl. Rifter, Kluft, Spalte.

Riis, et, Ruthe.

rimelig, Adj. wahrscheinlich, glaublich.

Rimelighed, en, Wahrscheinlichkeit.

ringe, Adj. geringe, schlecht.

river ned, jeg, zerstöre, einreisse.

Ripdaler, en, Pl. id. Reichsthaler.

Rod, en, Pl. Røder, Wurzel.

Roelighed, en, Ruhe.

Roe, en, Ruhe.

roelig, Adj. ruhig.

Roes, en, Lob, Ruhm.

rosen, jeg, lobe, rühme.

romersk, Adj. römisch.

rokker, jeg, schüttele, 2) ungewisse Tritte machen, wie
ein Alter.

ruller, jeg, rolle.

Rum, et, Pl. id. Raum.

rund, Adj. rund.

rund om, rund um.

ryger, jeg, rauche.

Ryg, en, der Rücken.

Rygte, et, Gerüchte, Ruf.

rygte, jeg, pflege, warte.

Røg, en, Rauch.

Ror,

Rør, et, Pl. id. Rohr.
 rører, jeg, rühre, 2) erschüttere.
 råber, jeg, verrathe.
 Røst, en, Stimme.
 rækker, jeg, reiche, lange.

S.

Sands, en, Pl. Sandser, Sinn.
 sammensparer, jeg, zusammenspare, lege hin.
 Sang, en, Pl. Sange, Gesang, 2) Lied.
 sammenstoder, jeg, zusammenstoße.
 sand, Adj. wahr.
 sammenfetter, jeg, zusammensetze.
 Sandskorn, et, Sandskorn.
 sanker, jeg, sammle, auflese.
 Samvittighed, en, Gewissen.
 saadan, Pl. saadanne, solcher, dergleichen.
 saaledes, also, dergestalt.
 saa, so 2) so daß, für saa at, 3) alsdenn, darauf, ferner.
 saasnart, sobald.
 Sag, en, Pl. Sager, Sache.
 Samtale, en, Gespräche.
 samler, jeg, sammle, lese, 2) versammle, vereinige.
 sammen, Adv. mit einander, 2) zusammen.
 Sammenligning, en, Vergleichung.
 samme, Adj. selbiger, selbige, selbiges.
 sammenfleter, jeg, zusammenflechte.
 Sand, et, der Sand.
 Sandhed, en, Pl. Sandheder, Wahrheit.
 savner, jeg, vermisse.
 sander, jeg, bejabe, bekræfte, beståtige.
 Samquem, et, Pl. id. Gesellschaft, Zusammenkunft.
 Salighed, en, Seligkeit.
 Saar, Pl. id. Wunde.
 seer, jeg, sehe, erblicke.

- sender, jeg, sende, schicke.
 Seng, en, Pl. Senge, Bette.
 Smil, en, Pl. id. Lächeln.
 selsom, Adj. seltsam.
 Selskab, et, Gesellschaft,
 selv, selbst.
 septon, sechzehn.
 segner om, jeg, in die Knie falle, zu Boden sinke, seg-
 ner af, für doer, sterbe.
 Sendebud, et, Bote.
 seen, Adj. langsam, faumfelig.
 Silkefrøndser, Pl. seidene Franzen.
 sindrig, Adj. sinnreich, wichtig.
 sidder, jeg, sitze.
 siden, Conj. weil, 2) Adv. nachher, 3) zuweilen ist es
 überflüssig, als: for mange Aar siden, vor vie-
 len Jahren.
 sidst, Adj. letzt.
 Side, en, Seite, tilside, beyseite.
 sildig, Adj. spät.
 sielden, selten.
 siger, jeg, sage, siger imod, widerspreche, end sig, e,
 vielweniger, at sig en noget paa, einem was
 nachsagen, verläunden.
 Sikkerhed, en, Sicherheit.
 simpel, Adj. simpel, ungekünstelt.
 Sindsygdøm, en, Krankheit des Gemüths.
 Siæl, en, Pl. Siæle, Seele.
 sikker, Adj. sicher, ohne Gefahr.
 Sigte, et, Ziel, Absicht.
 Sind, et, Gemüth, Sinn.
 Skrift, et, Pl. Skrifter, Schrift, gelehrtes Werk, 2)
 en Skrift, die Hand, die einer schreibt.
 Skov, en, Pl. Skove, Wald.
 Skalk, en, kleiner Sæelm, Bube.
 Skolemester, en, Schulmeister, Lehrer.

Skjelm,

- Skielm, en, Pl. Skielme, Schelm.
 skiuler, jeg, verberge, verhehle.
 skaffer, jeg, schaffe, herberschaffe.
 skadelig, Adj. schädlich.
 skyldig, Adj. schuldig.
 skeer, det skeer, es geschicht.
 skriver, jeg, schreibe.
 skiotter om, jeg, betümmre mich um.
 skrin, et, Schrein, Schrank.
 skiodehund, en, Schoßhund.
 skyldner, en, Schuldner.
 skrøbelighed, en, Schwachheit.
 skabning, en, Schöpfung, 2) das Geschöpfe, 3) Ge-
 stalt.
 skion, Adj. schön.
 skionhed, en, Schönheit.
 skiont, Conj. obgleich.
 skif, en, Pl. Skikke, Gewohnheit, Gebrauch.
 skind, et, Pl. id. Fell, Haut.
 skyder, jeg, schieße, 2) erschiesse.
 skade, en, Schade, Nachtheil.
 skal, en, Pl. Skaller, Schale, Rinde.
 skikkelig, Adj. artig, von guter Aufführung, 2) skik-
 kelige folk, ist ein eigner Ausdruck von Leuten
 vom Mittelstande.
 skielmstykke, et, Bubenstück.
 skrifte, et, Beichte, at staae skrifte, öffentlich vor
 der Gemeinde beichten.
 skoe, en, Pl. id. Schuhe.
 skyld, en, Schuld, for min skyld, meinertwegen,
 mir zu gefallen.
 skygge, en, Schatten.
 skiænder, jeg, schimpfe; bands og skiænds, fluchen
 und schimpfen.
 skynder mig, jeg, eile.
 skinner, jeg, scheine, leuchte.

- Skikker, jeg, schicke, sende.
 Skikket, Adj. geschickt, fähig.
 Skader, jeg, schade.
 Skammer mig, jeg schäme mich.
 Skiebne, et, Schicksaal.
 Skyggesuld, Adj. schatticht, schattenreich.
 Skiod, et, Schoß.
 Skare, en, Schaar, Schwarm.
 Skænker, jeg, schenke, vergebe.
 Skipper, en, Pl. Skippere, Schiffer.
 Skrig, et, Geschrey.
 Skønner paa, jeg, fasse, begreiffe.
 Skuuler, jeg, die Augen niederschlage, siehe.
 Skræk, en, Schrecken, Furcht.
 Skifter, jeg, tausche, verändere.
 Skumler, det skumler, wenn es Dämmerung ist, skum-
 lende, schreckvoll, dunkel.
 Skranke, en, Schranke, Gränze.
 Skabere, en, Schöpfer.
 Skyller, jeg, spüle, skyller hen, wegspüle.
 Skinbarlig, Adj. augenscheinlich, deutlich.
 Skat, en, Pl. Skatte, Schatz.
 Skib, et, Pl. Skibe, Schiff.
 Skye, en, Pl. Skyer, Wolke.
 Skaber, jeg, schaffe, erschaffe.
 Skyts, en, Schutz, Schirm.
 Skilderie, et, Gemälde.
 Skylder, jeg, schulde, bin schuldig.
 Skrækker, jeg, erschrecke, in Schreck setze.
 Skam, en, Schande, med Skamme, mit Schande.
 Slange, en, Pl. Slanger, Schlange.
 Sluttes, jeg, schliesse.
 Slet, Adv. gar. 2) Adj. schlecht.
 Slaer, jeg, schlage, werfe.
 Slag, et, Schlag.
 Slags, en, et, Art, Gattung.

flæber,

- fløber, jeg, schleppe, 2) schwere Arbeit habe.
 Slave, en, Pl. Slaver, Eclave.
 Slutning, en, Schluß, Ende.
 støv, Adj. stumpf, 2) der schwer was begreifen und fassen kann.
 stutter, jeg, schlesse, endige.
 Slum, en, Schlumm r.
 sukker, jeg. lösche, auslösche.
 stønger, jeg, werfe, schmeiße.
 Slægt, en, Verwandtschaft, 2) Verwandter, 3) Geschlecht.
 sig, Adj. dergleichen.
 slipper, jeg, löslasse, 2) det slipper, es höret auf.
 Slot, et, Pl. Slotte, Schloß, Berg.
 siem, Adj. schlimm, Compar. værre, schlimmer, Superl. værst, am schlimmsten.
 Smag, en, Geschmack, smal, Adj. schmal.
 smuk, Adj. schön.
 smaae, Pl. kleine, 2) kleine Kinder, smaae Ting, Kleinigkeiten.
 smørret, jeg, schmiere.
 Smørrebrød et, Butterbrodt.
 smager, jeg, schmecke.
 smiler, jeg, lächle.
 smigrer, jeg, schmeichle.
 Smerte, en, Pl. Smerter, Schmerz.
 smulner hen, jeg, zerfalle in Staub, zerstaube.
 Smil, et, Pl. id. Lächeln.
 snart, Adv. bald.
 Snak, en, Worte, Geschwäße.
 Snorliv, et, Schnürleib, Schnürbrust.
 Snildhed, en, Schlaugigkeit, Verschlagenheit.
 snitter, jeg, schneide, schere, 2) abmäße.
 sniger mig, jeg, schleiche.
 snel, Adj. schnell.
 som, Pron. welcher, welche, welches, Adv. gleichsam, als.

- Sol, en, Sonne.
 Sorg, en, Sorge, Bekümmerniß, 2) Schmerz.
 spansk, Adj. spanisch, 2) spröde, steif.
 sort, Adj. schwarz.
 Speil, et, Pl. Speile, Spiegel.
 spinder, jeg, spinne.
 spiser, jeg, speise, esse.
 Sporsmaal, et, Pl. id. Frage.
 spotter, jeg, spotte.
 Spillebord, et, Spieltisch.
 Sprog, et, Pl. id. Sprache.
 spoger, jeg, spiele, 2) spucke, (von Gespenstern).
 springer, jeg, springe.
 Stiil, en, der Styl, die Sprache, 2) ein Schulerexercitium.
 Stand, en, Pl. Stænder, Zustand, 2) Stand.
 staaer, jeg, stehe, det staaer vel til hos en, er hat was zum besten.
 Stad, en, Pl. Stæder, Stadt.
 Stamme, en, der Stamm.
 Steen, en, Pl. Steene, der Stein.
 Stæd, et, Pl. Stæder, Ort, 2) statt, i stæden for, an statt, ingen stæder, nirgends.
 steger, jeg, brate.
 stikker, jeg, steche.
 Stiftelse, en, Pl. Stiftelser, Stiftung, Errichtung.
 Stof, en, Pl. Stofke, Stock, Pfal, Stæcken.
 stor, Adj. groß.
 Stykke, et, Pl. Stykker, Stück.
 Stoel, en, Pl. Stole, Stuhl.
 spiller, jeg, spiele.
 spørger, jeg, frage.
 Speider, en, Espion, Kundschafter.
 sporer, jeg, spüre, nachspüre.
 spilder, jeg, verschütte, 2) unnütz verwende.
 Span, et, Kuppel Pferde,

Spidz

- Spidse, en, Spitze.
 Spot, en, Spott, Hohn.
 spød, Adj. zart.
 Spoer, et, Pl. id. Spur, Fußtapsen,
 Storm, en, Sturm.
 stemmer, jeg, stimme, stemmer overens, überein-
 stimme.
 Stemme, en, Stimme, Laut.
 straf, Adv. gleich, strachs.
 stæler, jeg, stehle, raube.
 Stockverk, et, Stockwerck, étage.
 Stalderom, et, Geläß für die Pferderemise.
 stræer, jeg, zerstreue, streue.
 Stamme-Navn, et, Familien-Name.
 Strømpe, en, Pl. Strømper, Strumpf.
 streng, Adj. strenge, scharf, rauh.
 Stolthed, en, Stolz, Hochmuth.
 straffer, jeg, strafe.
 Stat, en, Pl. Stater, Staat.
 Statholder, en, Statthalter.
 Statsforandring, en, Staatsveränderung.
 Statsklogskab, en, Staatsklugheit.
 Storrelse, en, Größe.
 stærk, Adj. stark.
 Strikke, en, Strick, Seil.
 stønner, jeg, seiche, hole schwer Athem.
 Statsmand, en, Staatsmann.
 stedse, Adv. stets.
 stolt, Adj. stolz.
 stille, Adj. still.
 Studerekammer, et, Studierstube.
 stum, Adj. stumm.
 studser, jeg, stuze, erstaune.
 stirrer, jeg, mit unverwandten Augen anschaut.
 Straale, en, Pl. Straaler, Strahl.
 Stund, en, Poët. Stunde.

- Stilhed, en, die Stille.
 stiger, jeg, steige.
 stunder, jeg, unruhig, eile.
 Stavn, en, poet. der Ort des Aufenthalts, der Geburtsort.
 stikker frem, jeg, hervorrage.
 stundesløs, Adj. der keine Zeit hat, immer geschäftig thut.
 Stav, et, Staub.
 Strom, en, Pl. Strømme, Strom.
 stævner, jeg, vor Gericht lade, vorlade.
 Stierne, en, Pl. Stierner, Stern, Gestirn.
 stærer, jeg, störe, beunruhige.
 stakked, Adj. kurz.
 Stræbsomhed, en, Mühe, Arbeitsamkeit.
 Strid, en, Streit.
 Stue, en, Pl. Stuer, Stube.
 Stød, et, Pl. id. Stoß.
 Stotte, en, Pl. Stötter, Säule.
 Storm, en, Sturm.
 Sundhed, en, Gesundheit.
 sulken, Adj. Pl. sultne, hungrig.
 sund, Adj. gesund.
 suur, Adj. sauer, 2) hart, schwer.
 Suk, et, Pl. Sukke, Seufzer.
 Sump, en, Sumpf.
 svag, Adj. schwach.
 svarer, jeg, antworte.
 Svøb, et, die Windeln.
 Svale, en, Schwalbe.
 sviger, jeg, hintergehe, im Stich lasse.
 Svår, et, Antwort.
 svang, Adj. leer, (wenn die Aeren ohne Kern sind).
 svanger, Adj. schwanger.
 Svær, en, Saufen, Schwelgen.
 Sverm, en, Schwarm.
 svækker, jeg, schwäche.

svier,

svier, det svier, es schmerzet.
 synes, det, es scheint, 2) jeg, mich deucht.
 Synd, en, Pl. Synder, Sünde.
 synger, jeg, singe.
 Syster, oder Søstter, en, Pl. Søsttre, Schwester.
 Sygdom, en, Krankheit.
 syg, Adj. krank.
 syv, sieben.
 Syn, et, Anblick, 2) Gesicht, Fähigkeit zu sehen.
 Synder, en, Pl. Syndere, Sünder.
 synker, jeg, sinke.
 Sæk, en, Pl. Sække, Sack.
 sær, sehr, især, insonderheit.
 sætter, oder setter, jeg, setze.
 Sæder, Pl. Sitten.
 Sædelære, en, Sittenlehre.
 særfindet, Adj. wunderbar, eigensinnig.
 sælsom, Adj. sonderbar, selten.
 sædvanlig, Adj. gewöhnlich.
 sælger, jeg, verkaufe.
 søger, jeg, suche.
 Søe, en, Pl. Søer, See, Meer.
 Sølv, et, Silber.
 sonderbryder, jeg, zerbreche.
 Sønn, en, Pl. Sønner, Sohn.
 sørger, jeg, sorge, 2) traure.
 sød, Adj. süß, angenehm.
 Søvn, en, Schlaf, i Søvne, im Schlaf.
 Søemand, en, Seefahrender, Schiffer.
 Sødme, en, Süßigkeit, Anmuth.
 sønlig, Adj. kindlich.
 Søekandt, en, Seeküste.

T.

Taabelig, Adj. einfältig, dumm.
 taaler, jeg, dulde, leide, ertrage.

Taare,

- Taare**, en, Pl. **Taarer**, Thräne.
Taage, en, Uebel, Dunkelheit, at lobe i **Taaget**, zers-
 streuet seyn, nicht wissen, was man thut.
taus, Adj. still, verschwiegen.
tafnemmelig, Adj. dankbar.
tager, jeg, nehme, fasse, greife.
taber, jeg, verliere.
taler, jeg, rede, spreche.
Taf, en, Dank, Danksagung, at tage til **Taffe**, vor-
 lieb nehmen.
taffer, jeg, danke.
Talemaade, en, Redensart.
Taler, en, Pl. **Talere**, Redner.
Tale, en, Pl. **Taler**, Rede, Sprache.
Talerken, en, Pl. **Talerkener**, Teller.
Tanke, en, Pl. **Tanker**, Gedanke, Meinung.
tapper, Adj. tapfer.
tam, Adj. zahm.
Tartyf, en, Heuchler.
Tarv, en, Bedürfnis, 2) Dürftigkeit.
Tankeløs, Adj. Gedankenlos.
Taalmodighed, en, Gedult.
tegner, jeg, zeichne, det tegner til, es läßt sich an,
 scheint, han tegner til at blive til noget, es
 scheint was aus ihm werden zu wollen.
Telt, en, Pl. **Telte**, Gezelte.
Tegn, et, Zeichen.
Tegning, en, Zeichnung, Riß.
thi, Conj. denn.
Throne, en, Thron.
tier, jeg, schweige.
Tiid, en, Pl. **Tider**, die Zeit, i **Tide**, bey Zeiten, **Tiid**
 efter anden, almählig.
tielig, Adj. dienlich.
Tieneste, en, Dienst, Gefälligkeit.
Tienestefolk, Pl. Gesinde.

Tiener,

Tiener, en, Pl. Tienerer, Diener, Bedienter.

tiener, jeg, diene.

tidelig, Adj. früh, frühzeitig.

Ting, en, Pl. id. Ding.

ti, zehn.

Tidsfordriv, en, Zeitvertreib.

Tidsforvandter, en, Zeitgenosse.

Time, en, Pl. Timer, Stunde.

tienstagtig, Adj. dienstfertig.

Tidende, et, Zeitung, Bericht.

tygger, jeg, bettle.

til, Prap. zu, 2) auf, 3) wird zur Umschreibung des Genit. gebraucht, 4) ist bey dem Infinit. überflüssig.

tilbage, Adv. zurück, rückwärts.

Tilbedelse, en, Anbetung, Verehrung.

tilligemed, mit, zugleich.

Tivoyelighed, en, Neigung, Lust.

tildeels, Adv. zum Theil.

tilforn, Adv. vormalis, vor diesem.

tilfældig, Adj. zufällig.

Tilladelse, en, Erlaubniß.

tillader, jeg, erlaube.

tillaver, jeg, bereite, zubereite.

Tillæg, en, Zugabe, Zusatz.

tillige, Adv. zugleich.

tilsidst, Adv. zuletzt.

tillægger, jeg, zuschreibe, zueigne.

Tilstuer, en, Zuschauer.

Tilstand, en, Zustand.

tilspørger, jeg, frage.

tilstaaer, jeg, gestehe.

Tilstaaelse, en, Geständniß, Aussage.

tilstrækkelig, Adj. hinlänglich.

tilkendegiver, jeg, zu erkennen gebe, melde.

tilfredsstiller, jeg, befriedige.

Tilbe:

- Tilbeder, en, Anbeter, Berehrer.
 tilrede, bereit.
 tit, ost. *tierra efter tiast og hof*
 to, tvende, zwen.
 Tone, en, Ton.
 tom, Adj. leer.
 Torder, en, Donner.
 Tornebusk, en, Dornstrauch.
 Torn, en, Pl. Torne oder Tiorne, Dorn.
 tordner, jeg, donnere.
 Tordenrost, en, Donnerstimme.
 Top, en, Spitze, Gipfel.
 Trængsel, en Widerwärtigkeit, 2) Gedränge.
 truer, jeg, drohe.
 tresindstyvende, Adj. sechsfigste.
 traurig, Adj. betrübt, traurig.
 tredivde, Adj. drehfigste.
 trænger, jeg, dränge, at trænge sig ind paa oder hos
 en, sich jemanden aufdrängen.
 Trappe, en, Pl. Trapper, Treppe.
 Traad, en, Zwirn.
 Træe, et, Træer, Baum, 2) Holz.
 trækker, jeg, ziehe, 2) groß ziehe,
 trykker, jeg, drücke, 2) drucke.
 Trækar, en, Pl. id. hölzernes Gefäß.
 Trækiedel, en, hölzerner Kessel.
 tre, drey.
 tredie, Adj. der dritte.
 Tromme, en Trommel.
 træet, Adj. müde.
 trives, jeg, gedehle.
 Trost, en, Frost.
 Trang, en, Noth, Dürftigkeit.
 troer, jeg, glaube, 2) wofür halte.
 trodser, jeg, troge, Trods, Trog.
 Troe, en Glaube, 2) Treue.

troe,

troe, Adj. treu, redlich.
 troelig, Adj. treu 2) getrost.
 Troeskab, en, Treue, Redlichkeit.
 Trin, et, Pl. id. Tritt, Schritt.
 trøster, jeg, tröste.
 tugtig, Adj. züchtig.
 tusind, tausend.
 tung, Adj. schwer.
 tumler, jeg, taumle, schwinde.
 troeværdig, Adj. glaubwürdig.
 Trillemagt, en, Poët. Zauberkræft.
 tvertimod, wider, 2) hingegen, im Gegentheil.
 tvungen, Adj. gezwungen.
 Tvivl, oder Tvivl, en, Zweifel, Falde i Tvivl, zweifeln.
 tvivler, jeg, zweifle.
 tvivlsom, Adj. zweifelhaft.
 tvinger, jeg, zwinge.
 Tybo, von Bramarbas.
 Tydsk, Adj. Deutsch.
 Tydsker, en, Deutscher.
 tydlig, Adj. deutlich.
 tyk, Adj. dick.
 tysser, jeg, besänftige, 2) in Schlaf bringe.
 Tyv, en, Pl. Type. Dieb.
 type, zwanzig.
 tæller, jeg, zähle, rechne.
 tæmmer, jeg, bändige, zahm mache.
 tænder, jeg, anzünde, anstecke.
 tænker, jeg, denke, erdenke.
 Tænkemaade, en, Denkungsart.
 Tønde, en, Pl. Tønder, Sonne.
 tørrer, jeg, trockne.
 Tøg, oder Tø, Zeug.
 tø, Adj. trocken.
 Torst, en, Durst.

tor,

er, jeg, darf.
Tønder, et, Zunder.

II.

Ubaaren, Adj. nicht getragen.
ubetænksom, Adj. unbedachtsam.
ubekiendt, Adj. unbekannt.
ubeständig, Adj. unbeständig.
ud, oder ude, aus, (es wird aber nicht anders, als bey
einem Verbo, oder andern Præpos. gebraucht).
uden, Præp. ohne, 2) vor einer andern Præp. als
nur.
uden for, außer, 2) draußen, 3) außerhalb.
uden fra, von außen.
udenlands, Adv. außerhalb Landes, in der Fremde.
uddrager, jeg, herausziehe.
uddøer, jeg, aussterbe.
udgior, jeg, ausmache.
Udgift, en, Pl. Udgifter, Ausgabe.
udhuler, jeg, hohle aus.
udvalgt, Adj. gewählt, auserlesen.
udvælger, jeg, wähle, lese aus.
Udtryk, et, Ausdruck.
Udkomme, et, Auskommen, das, wovon man leben
kann.
Udtog, et, Auszug.
udgiver, jeg, ausgabe.
udruger, jeg, ausbrüte.
udseer, jeg, ansehe, wähle.
Udregning, en, Ausrechnung.
udstrakt, Adj. ausgestreckt.
udvoven, Adj. ausgewachsen, zum völligen Wachsthum
gediehen.
udvortes, det äußere, 2) Adv. äußerlich.
udøver, jeg, ausübe.

udi

udi, für i, in.
 udyrket, Adj. ungebauet, wüste.
 udsødelig, Adj. unsterblich.
 Udsødelighed, en, Unsterblichkeit.
 udgraver, jeg, ausgrabe.
 Udsigt, en, Aussicht.
 Udspring, et, Ursprung, Quelle.
 uendelig, Adj. unendlich.
 uforandret, Adj. unverändert.
 uformærkt, Adj. unvermerkt.
 ufor skjæmt, Adj. unverschämt.
 ufuldkommen, Adj. unvollkommen.
 Uge, en, Pl. Uger, Woche.
 Uhyr, et, Poët. Ungeheuer.
 uindskrænkt, Adj. uneingeschränkt.
 ukled, Adj. ungekleidet.
 ukonstlet, Adj. ungekünstelt.
 ukyndig, Adj. unwissend.
 ulig, Adj. ungleich.
 ulige, Adv. dasselbige.
 Ulejlighed, en, Unbequemlichkeit.
 Uld, en, Wolle.
 ulærd, Adj. ungelehrt.
 Ulykke, en, Unglück.
 umenneskelig, Adj. unmenschlich.
 Umage, en, Mühe, Bemühung.
 umuelig, Adj. unmöglich.
 umild, Adj. unfreundlich, rauh.
 unaturlig, Adj. unnatürlich.
 under, Præp. unter.
 Underholdning, en, Unterhalt.
 underholder, jeg, unterhalte.
 underlig, Adj. wunderbar, wunderbar.
 under mig, jeg, wundere mich.
 Undseelse, en, Schamhaftigkeit, Blödigkeit.
 Undersaat, en, Pl. Undersaatter, Unterthan.

5

under

undertiden, Adv. zuweilen.
 unægtelig, Adj. unleugbar.
 undskylder, jeg, entschuldige.
 unaadig, Adj. ungnädig.
 undertrykker, jeg, unterdrücke.
 undertager, jeg, ausnehme.
 Undskyldning, en, Entschuldigung.
 undersøger, jeg, untersuche.
 underviser, jeg, unterweise, lehre.
 underlegger, jeg, Poët. unterwerfe.
 ung, Adj. jung, Compar. yngre, 2) Poët. Jüngling.
 Ungdom, en, Jugend, 2) junge Leute.
 Ung, en, Pl. Unger, Junge, junges Thier, 2) ein jun-
 ges Kind, beyderley Geschlechts.
 Under, et, Pl. id. Wunder.
 undgaaer, jeg, entgehe, meide.
 undviger, jeg, entweiche, entlaufe, 2) meide.
 undfaldet, jeg, Poët. überfalle, überrasche.
 undflyer, jeg, entfliehe, vermeide.
 uordenlig, Adj. unordentlich.
 Uorden, en, Pl. Uordener, Unordnung.
 upaatvivlelig, Adj. ungezweifelt, unleugbar.
 uroelig, Adj. unruhig.
 Urt, en, Pl. Urter, Kraut, 2) Blüme.
 usandt, Adj. falsch, nicht wahr.
 usel, Adj. Pl. usle, elend.
 Uroe, en, Unruhe.
 Uhreverk, et, Uhrwerk.
 uskyldig, Adj. unschuldig.
 Uskyldighed, en, Unschuld.
 usynlig, Adj. unsichtbar.
 Utaal, en, Poët. Ungedult.
 utallig, Adj. unzählig.
 utaaelig, Adj. unerträglich.
 utroeværdig, Adj. ungläublich.
 utroe, Adj. untreu, falsch, treulos.

Uviden-

Uvidenhed, en, Unwissenheit.
Uvillighed, en, Mangel der Gefälligkeit, Eigensinn.

V.

Vaagen, Adj. wach, wachend. *Vaagen Mainz*
 Vaar, et, Frühling, Lenz. *Vaare*
 Vanartighed, en, Unart.
 Vanheld, et, Unglück, unglücklicher Zufall.
 vandfør, Adj. verstümmelt, krüppelicht.
 Vandringsmand, en, Wanderer.
 Vandflod, en, Wasserfluth.
 Vand, et, Pl. Vande, Wasser.
 Vane, en, Pl. Vaner, Gewohnheit, Bahn.
 Vahre, en, Pl. Vahrer, Waare, was zu verkaufen ist.
 vander, jeg, wässere, naß mache.
 vaagner, jeg, wache auf.
 vanskelig, Adj. schwer.
 Vanskelighed, en, Schwürigkeit.
 vanke, jeg, herumire, 2) erschüttere.
 vanslægter, jeg, abarte.
 vant til, Adj. gewohnt.
 vanærer, jeg, verunehre.
 varlig, Adj. behutsam.
 veyer, jeg, wäge, abwäge.
 vee, wehe, 2) en, Roth.
 Vellyst, en, Wollust, Vergnügen.
 vepler, jeg, tausche, abändere.
 vegelsindet, Adj. wankelmüthig.
 Veeklage, en, Jammern, Aechzen.
 vek oder veg, weg, fort.
 vel indrettet, Adj. wohl eingerichtet.
 ved, Prap. durch, 2) bey.
 Veltalenhed, en, Beredsamkeit.
 vender bort, jeg, wegkehre.
 Vers, et, Lied, Gedicht.

- Vey, en, Pl. Veye, Weg.
 velvoren, Adj. lang, wohl gewachsen.
 vedvarende, Adj. dauerhaft, fortdaurend, beständig.
 Veninde, en, Freundin.
 Vest, en, Weste.
 venter, jeg, erwaite.
 vedbetroffen, Adj. schön mit Tapeten bezogen.
 vel, Adv. wohl, gut, velan, wohlan.
 veed, jeg, weiß, verstehe.
 ventelig, Adv. vermuthlich.
 Velbyrdig, Adj. wohlgebohren.
 Ven, en, Pl. Venner, Freund, 2) Verwandter.
 Verden, en, Pl. Verdener, Welt.
 Venskab, et, Freundschaft.
 venlig, Adj. freundlich, freundschaftlich.
 velsigner, jeg, segne, Gud velsigne dem, ist das Compliment, wenn einer niehet.
 Velstand, en, Wohlstand, 2) Vermögen, Geld.
 vidt, vit, weit.
 Videnskab, en, Pl. Videnskaber, Wissenschaft.
 Vidne, et, Pl. Vidner, Zeuge.
 Vidnesbyrd, et, Zeugniß.
 vigtig, Adj. wichtig, erhebllich.
 viger, jeg, weiche, ausweiche.
 Vidunder, et, Wunderwerk, Ungeheuer.
 Vid, et, Wiß.
 vild, Adj. wild, unbändig.
 vil, jeg, will.
 Villighed, en, Gefälligkeit.
 Vildfarelse, en, Irrthum.
 Vildnis, et, Irregarten, Labyrinth.
 Vildmand, en, Wilder.
 Vin, Pl. Vine, Wein.
 Viste, en, Fescher.
 Vind, en, Pl. Vinde, Wind.
 vinder, jeg, gewinne, 2) überwinde.

Vins

- Vindue, et, Pl. Vinduer, Fenster.
 Vindskibelighed, en, Fleiß, Emsigkeit.
 visned, Adj. verwelkt.
 virkelig, Adj. wirklich.
 virker, jeg, wirke, 2) webe.
 Vished, en, Gewißheit.
 viser, jeg, zeige.
 vis, Adj. weise.
 vis, vist, Adj. gewiß.
 Viskeklæde, et, Wischtuch.
 Viisdom, en, Weisheit.
 vittig, Adj. wichtig, 2) sähig.
 Vittighed, en, Wig, 2) Fähigkeit.
 Virkning, en, Wirkung.
 voper, jeg, wachse, nehme zu.
 Vogn, en, Pl. Vogne, Wagen.
 vogter, jeg, hüte.
 vover, jeg, wage.
 vrier, jeg, drehe, at vrie sig, sich krümmen, wie ein
 Wurm.
 vrinsker, niehere.
 vranten, Adj. mürrisch, verdrießlich.
 vred, Adj. böse, zornig.
 Vrede, en, Zorn.
 Vugge, en, Wiege.
 væbnet, Adj. bewaffnet.
 Vægter, en, Nachtwächter.
 vænner mig til, jeg, gewöhne mich.
 Verk, et Verk, Arbeit.
 Verktoy, et, Geräthschaft, Instrument.
 Værelse, et, Pl. Værelser, Gemach, Stube.
 Vært, en, Wirth.
 værdig, Adj. würdig.
 værre, schlimm, Compar. von slem.
 Væsen, et, das Wesen.
 væsentlig, Adj. wesentlich.

væver, jeg, webe.
 Væverkonst, en, Weberkunst.

X.

Xdmyg, Adj. demüthig.
 yndig, Adj. angenehm, reizend.
 Yngel, en, die Brut.
 ynfelig, Adj. bedauernswürdig, kläglich.
 ynføsm, Adj. mitleidig.
 ypperlig, Adj. fürtrefflich.

Z.

Ziirlig, Adj. zierlich.

Æ.

Ædel, Adj. edel.
 æder, jeg, esse.
 Ægteskab, et, Ehe, eheliche Verbindung.
 ældst, v. gammel.
 ældes, jeg, werde alt.
 Ælde, en, Alter.
 ængstet, oder ængstiger, ångstige, quåle.
 æret, jeg, ehre.
 Æreminde, et, Ehrendenkmaal.
 æroærdig, Adj. ehrwürdig.
 ærgret mig, jeg, årgre mich.
 Ærestytte, en, Ehrensåule.
 Ære, en, Ehre, Ruhm.
 ærlig, Adj. ehrlich, redlich.
 Æretitel, en, Ehrentitel.
 Ærbødighed, en, Ehrerbietung, Hochachtung.
 ævig,

æwig oder ewig, Adj. ewig.
 Ewigheid, en, Ewigkeit.
 æsker ud, jeg, herausfordre.

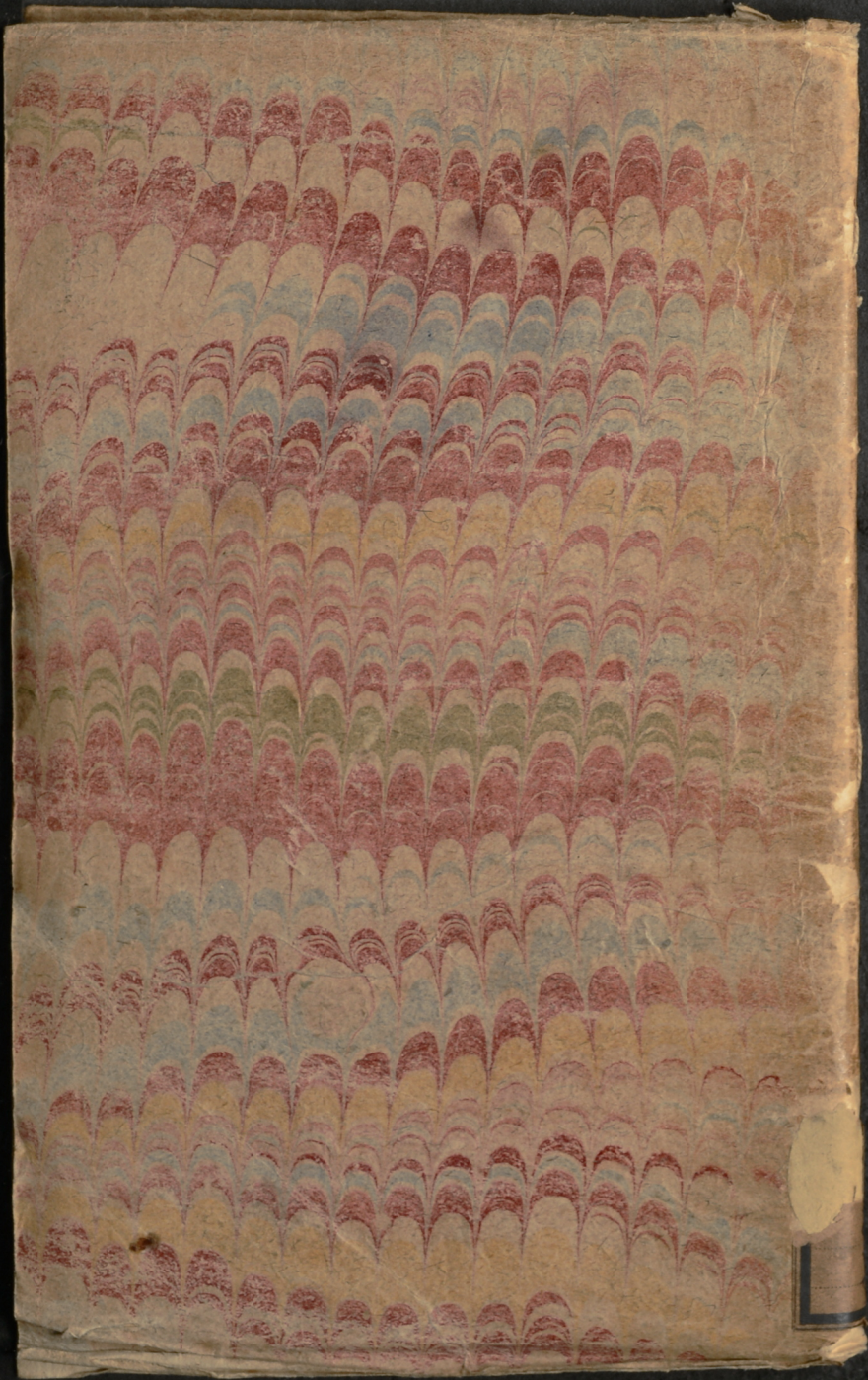
D.

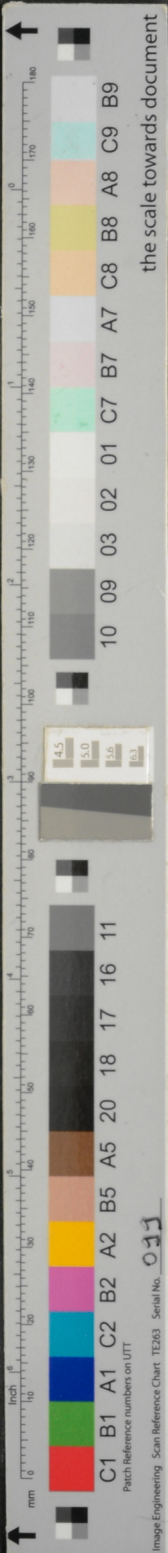
Øde, Adj. wüste, öde.
 ødelegger, jeg, zu Grunde richte, verwüste.
 Ødeleggelse, en, Verwüstung.
 Øe, en, Pl. Øer, Insel.
 ønske, jeg, wünsche.
 Ønske, et, Pl. Ønsker, Wunsch.
 øm, Adj. zart, weich.
 Ømhed, en, Zärtlichkeit.
 Østen, der Ost.
 øver, jeg, übe, ausübe.
 Øyeblik, et, Augenblick.
 Øye, et, Pl. Øyne, Auge, at have Øye med noget, worauf achten.
 øyensynlig, Adj. augenscheinlich, offenbar.

103

schwere Arbeit habe.
Slave.
nde.
er schwer was begreifen und
ge.
sche.
ife.
ft, 2) Verwandter, 3) Ge-
bet slipper, es höret auf.
hloß, Verg.
ar. værre, schlimmer, Superl.
en.
nal, Adj. schmal.
ne Kinder, smaae Ting, Klei-
brodt.
r, Schmerz.
e in Staub, zerstaube.
våge.
Schnürbrust.
eit, Verschlagenheit.
re, 2) abmåhe.
e, welches, Adv. gleichsam, als.
Ⓞ 4 Sol,